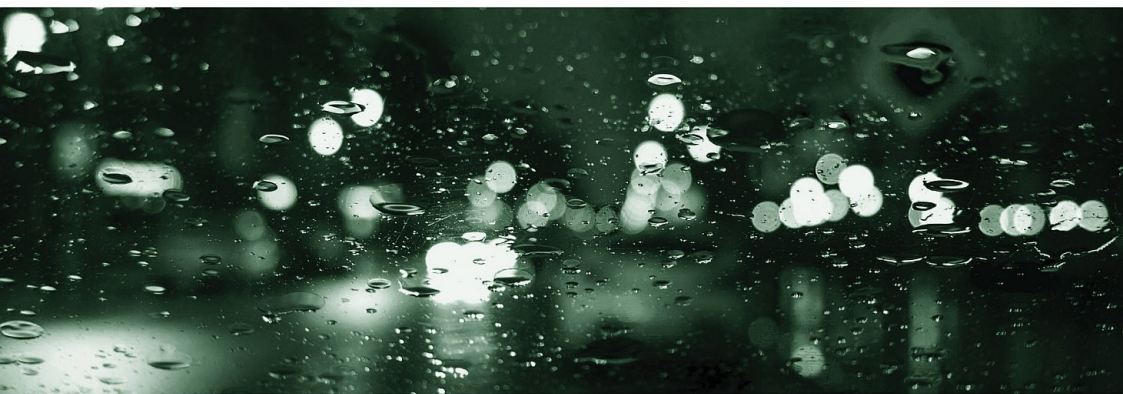

Městská knihovna v Praze

Přes matný sklo

Petra Hůlová

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Přes matný sklo

Petra Hůlová

Znění tohoto textu vychází z díla Přes matný sklo tak, jak bylo elektronicky vydáno nakladatelstvím Torst v roce 2011 (HŮLOVÁ, Petra. *Přes matný sklo* [online]. 1. vyd. Praha: Torst, 2011. ISBN 978-80-7215-601-6.).

§

Text díla (Petra Hůlová: Přes matný sklo), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Citační záznam této e-knihy:

HŮLOVÁ, Petra. *Přes matný sklo* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-779-6 (pdf). Dostupné z: http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/33/88/87/pres_matny_sklo.pdf.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyžijte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 21. 4. 2017.

OBSAH

1. kapitola.....	7
2. kapitola.....	18
3. kapitola.....	64

Aleně B.

1.

Svět je plnej tajemství, říká se, různých osudů, odstíny od špinavý bílý až po černou z teček modrá, žlutá, červená. Barvy, ze kterých se složí všechny ostatní. I lidi jsou z několika základních kamenů. Jeden každej člověk složený jako dům. Cihla vedle cihly a nad nima další, položený přes spáry tak, aby to drželo. Časem jsou zevnitř viditelný vlhký žlutý mapy a zvenku pak spáry táhnoucí se odshora dolů, podobný bleskům, rozvětvený po letech chátřání.

Tucty polotajnejch skrývanejch historií se vpisujou do každý jednotlivý tváře. O tom jsou knihy, to není z mý hlavy. O tom, že se něco nepovedlo. A někdy stačí jen párminutový zdržení nebo byt o patro níž, a všechno je pak jinak. Ty dva se nikdy nesetkaj. Anebo máma a táta. Rodinný balvany. Železný koule, který si za sebou vláčeš nebohý děti. Mlčenlivý večere a vzlykání do polštáře. V noci pak někdo leze přes balkon a ráno leží na stole vzkaz psanej roztrěsenou rukou, jak to už od začátku bylo špatný. O tom o všem se píše. O tom, co někdo zahlíd klíčovou dírkou a nenechal si pro sebe. O tom, co vypučelo a zestárlo, aniž by si toho někdo všimnul. Jména jsou podružný, data taky. Najednou se člověku prostě rozsvítí v hlavě. To úplně stačí. Utrhne se srdce, který zapomnělo, že je bolavý. Cosi vetchého praskne nebo zařinčí sypaný sklo jak po šutru. Někdy stačí jen nastavit tvář a chvíli tak vydržet. Co tu bylo, připochoduje jak malý vojsko. Políčky jedinýho slova: už ani den, už ani den. Jdeš domů a začneš si balit kufr. Jako že něco končí a něco novýho začíná. Ve filmech je k tomu hudba. V životě se mi nic takovýho nestalo. Já o tom jenom čtu a pak sedím doma, čekám na telefon a chodim mezi svejma dvěma místnostma. Na ulici chodí sem tam lidi, valí se v potocích, který se slejvaj na přechodech a u vchodu do obchodního domu. Hlučí to. Mám, nemám, říká si žena v knížce, kterou mám rozečtenou na posteli. Nemáš, říkám si já a listuju na poslední stránku, jak to dopadne. Zase jeden popletenej osud. Nemá tě rád, a tak ho nech bejt. Jenom to na tebe zkouší. Ale

přečtu to celý. Se všema bolestnejma úsměvama tý ženy se ztotožnuju. Zkousím si před zrcadlem pohyb, kterým ho nesměle zve dál. Koukám se na ruce. Mám je taky tak šlachovitý jako on? Děťství jsem rozhodně neměl tak tvrdý a koho jsem chtěl, chtěl mě taky. Na fotkách naší široký rodiny nejsou žádný přelepený obličej ani oči vyškrábaný kružítkem. Víím, kdo je kdo, a ty jména, kdyby to někoho zajímalo, můžu říct nahlas. Zažloutlá služka Lili, která drží za ruku moji babičku, s mým pradědečkem nic neměla. Kojila babičku do dvou let a pak odjela do Vídně a vdala se. Pro rodinný album navždycky mladá Lili umřela jako důstojná manželka hlavního kuchaře grandhotelu Schönfeld. Konec. Budiž jí věčná sláva, řekla babička, když mi tu fotografii poprvý ukazovala.

Myslel jsem, že přijdu na nějaký nepřístojnosti, ale babička ani jednou nesklopila oči, ani jeden ruměnc, žádná rozpačitost, nic. Pak odešla, a pár fotek mi nechala spolu s banánama a oříškovou čokoládou, kterou s sebou nosí na každou návštěvu. Mezi lidma na ulici jsem ji pak už z okna nepoznal. Možná něco tají, napadlo mě, a na schodech se rychle převlíkla za toho instalatéra, co zrovna vyšel z domu. Ostatně co ten nebo ta skrejvá, si říkám u každýho, koho vidím poprvý. Jako šupinatej had, kterej syčí, jen co se přiblížíš, takový jsou záležitosti obehnaný ostnatejma drátama.

Někdy na schodišti potkávám paní Petrofovou. Projde rychle kolem s nosem v kapesníku. Zahuhlá do něj pozdrav a pak slyším přes stěnu hádku. Napínám uši. Chci slyšet to, co mi nepatří. Smočít ruku v řece, která protýká za stěnou. Slejvám se takhle na chvíli s cizíma, protože samomluvy mám po krk. Za stěnou jde ale vždycky o peníze. Pokaždý znova mě to zklame. Ať už si vyberu kohokoliv, málokdy to vyjde. Možná nikdy nejdou dostatečně blízko. Mám dalekohled i kukátko za roh a pod mým balkonem lidi choděj i v noci, ale kde nic nekončí, tam asi taky nic nezačne, alespoň já jsem nikdy nebyl ničeho svědkem, pokud nepočítám pár věcí, který můžu v krátkosti hned vypovědět.

Cizí životy jsou nenasytný chřtány a můj vlastní je jen jablečný jádýrko, který do nich padá. Proto se mám na pozoru. Zvlášť od

doby, kdy mě k sobě pozvala paní Neumannová, co bydlí u mě v domě o patro výš. Jednou jsem jí s něčím pomohl v bytě, když jsem zaslechl, jak se předtím dvakrát na celej dům dohaduje na chodbě s opravářem, kterýho neslyšela. Ten mě chtěl vzít na hůl, třaslavě mi vysvětlovala na schodech a poklepávala holí do zábradlí. Řekl jsem jí, ať příště zazvoní na mě. Zazvonila hned druhý den.

Na ubrouscích byly po jednom rozložený chlebičky, na misce nalámaná čokoláda a v hrnku na stole jedno kafe s cukrem a jedno bez, prý že nevěděla, jak to mám rád. Z lednice pak vyndala šunku, na každý chlebiček ještě položila jeden plátek a pak chlebičky jeden po druhým drobnými, nesmělými pohyby postrkovala směrem ke mně, kde jsem stál. Jezte, řekla a vyndala diplomy ze Sokola. Nakonec si přisedla až ke mně, na klín mi položila knihu výstrižků z receptů a rozhovorů a otáčela stránkami, číslo po čísle, ročník po ročníku. Když jsme došli do sedmdesátých let, zaklapla desky a poslala mě vytáhnout fotografie zastrkaný za lištou nad postelí.

Tohle jsou moji synové a tady je vnuk s vnučkou. Víte ale já si ani nepřijdu, jako bych nějaké děti měla, povzdychla si, když fotografie hlavou dolů zastrkovala zpátky. Někdy slyším, že si něco pouštíte, taky jsem dřív poslouchala hudbu, řekla a já dostal strach. Rozhrnula zaprášený závěs a ukázala mi gramofonový desky. Mohli bychom spolu někdy poslouchat, co říkáte? Máte rád žloutkové řezy, nebo radši něco slaného? Umím výborný vaječný koňak, mohla bych vám ho příležitostně udělat i domů. A než jsem stačil něco říct, a stejně bych asi neřekl nic, začala vytahovat desky z obalů a vršit je bez ladu a skladu na gauč a co chvíli mi sáhla studenými prsty na paži a brala mě za ruku a tahala k polici, abych si sám vybral, co mám rád. Vidím ji, jak se pak loučí ve dveřích svýho bytu, povolený sponky na skráních, po stranách tři zvadlý nažloutlý pramínky a průvan na chodbě jí čechrá řídký bílý vlasy jako kuřeti.

Nic jsem jí neslíbil, ale stejně jsem jí pak vídal nerad. Když jsem ji zaslechnul na chodbě, čekal jsem, až si ty schody k sobě vyšlepe, a pak teprve jsem šel. Proto se nerad seznamuju. Kvůli tomu

chození po špičkách, který přijde pak. Kvůli tichýmu obvinění a nevysovený zradě.

Tohle tichý obviňování znám nejlíp od matky. Je jí něco přes padesát a úzkostlivě o sebe pečuje. Má bílou tvář masky, načerněný řasy i obočí a výraznou, vždycky přetaženou rtěnku. Nevím, jestli je to schválně, anebo už jí schází přesnost, její vzhled je něco, o čem bych před ní nikdy neřekl ani slovo. Jenom si všímám. Má drobnou postavu a zadek, o kterej pomalu přichází, a tenký nohy a začínající břicho, to bez boků, jen vepředu, co mívaj mužský, ale ženy jen výjimečně. Na ty svý ztenčující se nohy je myslím docela hrdá, nosí pořád černý vypasovaný džíny, jako kdyby nevěděla, že sesychá a starý maso jí jenom putuje ze stehen na břicho, protože jak říká, váží pořád stejně jako v roce, kdy maturovala. Na krku má vždycky rolák nebo nosí nedbale nějaký šátek, jakoby nic, ale přitom jde o čas a ona to ví. Občas ke mně zajde a mluví o sobě. Něco mi přinese, zeptá se co já a pak spustí. Že bych jí něco říkal, to je výjimečný. Hned by mě začala přerušovat. Matka vždycky říká, že hlavní je pro ni mů štěstí. Že šťastná bude, když budu já. Donedávna pracovala jako účetní v jednom velkém podniku. Teď mi vypráví o svejch terapeutických víkendech.

Pamatuju si zvlášť na jeden. Bylo to na starým rozpadlým hradě někde v západních Čechách. Na noc jim vždycky připravujou různý výukový hry sebepoznávání. Tehdy chodili po svíčkách. Od jedný k druhý šátrali rukama po hrbolatejch stěnách a na každým stanovišti pak psali svý pocity na papírky, který na místě házeli do velkýho koše. Z reproduktorů hrály chorály, chodili sami, jeden po druhým, bosí a všichni v bílejch košilích, připomnělo mi to dětskou bojovku a zlomyslný vedoucí, co nás nenechali bejt. Pak, říkala matka s planoucíma očima, si sedli na zem kolem svícnu do velkýho kruhu v největší místnosti, papírky s pocitama vysypali terapeuti doprostřed a každěj si pro několik šáhnul a mluvil o tom, co tam četl. Lidi, co to psali, pokyvovali hlavama, některý zavírali oči, jiný vstali a začali čtoucí objímat, pár ženskejch se dalo do pláče, a matka říkala s hrdostí, že byla mezi nima. A pak se chytli dokola rukama

a cejtíli, že jsou všichni na jedný smutný lodi. A nakonec, říkala matka, skoro každej se otevřel tomu druhýmu a to, co jsme vevnitř dole měli pod nánosama schovaný, vybublávalo jako ozdravný minerální vřídlo. A tohle je život, řekla pak matka, předtím než odešla, se zdviženým prstem, plnej prolamování vnitřních bariér, který ti svazujou ruce. Myslím, že čím víc peněz matka na takový pospolitý soboty a neděle dává, tím opravdovějc seberealizovaná se cejtí. Kromě toho to čeká ode mě. Je to taky jeden ze chřtánů, na který si musím dávat pozor, lačnej, ale já už jsem se za ty léta naučil. Cejtím to, hned jak si v předsíni nasadí svý korkový papuče, který si ke mně do bytu hned napoprvý přinesla, jako zvíře značkující si svý teritorium. Sune se v korkáčích do pokoje, zatímco já dávám na čaj, a pak když ho nalejvám, sleduje každý mý hnutí, zachvění, trhavej pohyb. Z toho všeho odzírám, jestli se se mnou něco začíná dít, jak ona říká, jestli konečně začínám bejt k něčemu. A tak někdy neberu telefon, na klepání neodpovídám, a když je třeba, lžu.

Jsi sobec, říká, línej a bezohlednej. Jak začne s tímhle, dávám si sluchátko dál od ucha a začínám poslouchat, teprve když rozčilený šumění utichne.

Když jsem šel tehdy matku vyprovodit před dům, stál tam před vchodem pohřební vůz a hlouček tichejch lidí před domovníma dveřma, oba dva její synové i vnuk s vnučkou, který mi ukazovala na fotkách, že za ní nechoděj. Paní Neumannová tehdy umřela. Pozvali mě nahoru, měl jsem si vybrat nějaký desky. Říkala jim o mně. Její vnučka mi to zašeptala na schodech, když jsem jí podával ruku se slovy soustrasti. Desky, na který jsem se díval, když jsem tehdy u ní byl, ležely převázaný provázkem v úhledný hromádce vedle gramofonu. Celej byt byl poklizenej a cizí jako hotelovej pokoj. Jako by tu ani nikdy nebydlela. Kdo ví, co tam celý ty léta zavřená dělala. Žila podle svýho pevnýho řádu vetchejch denních povinností, který udržujou při životě. Alespoň tak si to pamatuju u matky mý matky, mý babičky.

Když umřela, bylo jí hodně přes osmdesát. Žila jako voják, věčně ve spěchu a třasu, kterej byl nakažlivej jako rýma. Proto jsem k ní

taky chodil nerad. Hlas se jí třásl stejně jako ruce a úzkost, se kterou dodržovala své denní povinnosti, mi naháněla strach. Důležitý, říkala, je ráno vstát, hned jak se otevřou oči. Jako stroj, kterej jezdí na světlo. Pak postavila vodu na čaj a mezitím se myla. Zalila si jeden čaj ke snídani a druhéj ke čtení novin, který skladovala do vysokýho sloupce v rohu. Pak vyrazila s malou síťovkou na nákup pro pár vždycky stejnejch věcí.

Potom poklidila, převlíkla se do lepšího a krátkou procházkou zamířila do jídelny, kde měla předplacený obědy. Z jídelny do čítárny časopisů v místní knihovně, doma pak večere, lék a televize, na kterou se dívala z velkýho křesla s prodřeným ovčím potahem a v televizních ponožkách, jak jim říkala, teplejch pletenejch, s dvojitou patou.

Na úhlu křesla vzhledem k televizi si z nepochopitelnejch důvodů zakládala. Jednou jsem ho postavil kousek vedle, a málokdy jsem ji zažil tak rozčilenou. Křeslo po malejch kousíčkách posunovala, sedala si do něj a pak zas vstávala, nespokojeně ho šoupala o kousek zpátky a zkoušela to znova. Podle ní už nikdy tak dobře nestálo.

Tahle žena umřela po chřipce. Několik dní v posteli, a dny napjatý předtím jako struny ukázaly své prázdný břicha. Nějakou dobu se pak ještě pokoušela vrátit to, žít jako dřív, ale byla to hra, tlukot po hodinách odměřovanejch činností byl pryč. Cejtil jsem to, když jsem za ní po nemoci přišel. Za těch několik dní v posteli to podle mýho prokoukla. Že čas netiká a povinnosti chřtán nicotě stejně neucpou. Taky že nutnost není skoro nic a v čase bez linek je to jako na slunci bez černejch brejlí. Pochovali jsme ji před několika lety. V rakvi vypadala jako pískle, co se teprve vyvine. Čekal jsem na bolavej smutek. Chodil jsem pak nějakou dobu za matkou, abych ji rozptýlil, občas si pobřečela a já čekal, až to přijde na mě. Někdy to trvá dlouho, než se objevěj suchý slzy, škrčení na prsou, který ženský uměj proplakat. Tehdy ale nepřišlo nic. Čekal jsem tejdny, měsíc a víc, a pak jsem čekat přestal. Teď by to mohlo bouchnout,

říkal jsem si, nečekaně v poryvu. Jak světlo z hvězdy, který doletí až po letech. Ale stejně nic.

Někdy si na tu ženu vzpomenu. Vidím její tvář, pohyby, nepoužitelný dárky, co jsem od ní jako dítě dostával, a srdcem prochvívaj nebolavý vlnky jako na Balatonu, když projede člunek s výletníkama.

Někdy mám sny, který mě matou, vzpomínky na ně, jako by se staly. Matka by řekla, že jsem lhář. Říkala mi to, už když jsem byl dítě. Myslím, že kvůli tomu se se mnou rozešla i Marie. Podezřívala mě, že někoho mám. Nemluvíme spolu. Vezmu si Jakuba a zase ho přivedu zpátky. Snažím se, aby se na procházce se mnou neušpinil a někde jsme nezapomněli čepici.

Žiju z peněz, který jsem si vydělal dřív. Marie mohla mít, co chtěla. Často jsme spolu jedli venku a o víkendech jsme spolu chodili a já jí kupoval, co si vyzkoušela v kabince. Byl jsem vzrušenější, když mě tam zatáhla a stála tam nahá, jen v novejších kalhotkách s kulatým břichem, kde plaval skrčenej Jakub. Přikládala si moji dlaň na prsa a pak mi ji schovala mezi své stehna a stiskla je. Kolem nás vyhrávala obchodáková hudba a záclonka kabinky se každou chvíli zavlnila, když se venku prodírala nějaká ženská s taškama nebo někdo zkoušel nakouknout. Pak jsme se většinou doma spolu vyspali.

Milostný historie jsou si všechny podobný. Začínaj a končej. Ale jen někdo kvůli tomu konci odchází, aby zase znova začal někde jinde od začátku. Když se narodil Jakub, přestala mě do převlíkač kabinky zvat. Říkala sice, že má vytahaný břicho, ale prostě nás to přestalo bavit. Začínat pořád znova je marnost. Protahovat něco, co už je skončený, taky. Na třetí možnost jsem nepřišel. Když vidím kráčet dobře vypadajícího mužskýho v letech se stejně starou ženskou, je mi ho trochu líto. Bude to asi poctivej člověk a zároveň tak trochu nekňuba, říkám si. Já ale na tenhle kolotoč zanevřel.

Po šesti letech s Marií jsme spolu seděli v zahradní restauraci, naproti sobě, já s kafem a ona s velkou zmrzlinou, a mlčeli jsme. Neměli jsme o čem mluvit. Začal jsem chodit pozdě domů, vyhejbali

jsme se jeden druhýmu, já si začal v posteli představovat ženský z obchod'áků, který ten den Marii obsluhovaly. Přepadl mě stesk, jako když jsem jako malej čekal po škole na mámu a pro všechny spolužáky už si přišli. Zkoušel jsem různé oživování. Dal jsem jí na rozpálený břicho před souložím kostku ledu a lízal teplou vodu z pupíku. Taky jsem koupil několik jahodovejch kompotů v plechovce, že je budem spolu jíst. Bez rukou, pusama rovnou z plechovek, až půjdem do postele.

Všechny svý povinnosti jsem plnil víc než jiný mužský, co znám. Na pískovišti po mně pomrkávalo několik svobodnejch matek. Už jsem znal ty otázky, kterýma zkoušely, jestli jsem s Jakubem sám. A tyhle rozkošný botičky jste koupil kde?

Začal jsem bejt čím dál unavenější. Marie říkala, že jsem sobec. V tom si rozumely s matkou. Přišel jsem občas po půlnoci a zalezl bez pozdravu do naší velký postele s romantickějma vyřezávanějma nohama, kterou vybírala Marie den nato, co mi řekla, že je těhotná. Usnul jsem oblečenej a odmítal se bavit. Přitom jsem jen někde celej večer seděl nebo se loudal ulicema.

A pak byly zas období, kdy bylo všechno dobrý. Přinesl jsem kytku, koupali jsme spolu Jakuba a já ho pak držel v ručníku jak zimomřivý štěně, než Marie vybrala, který z deseti nočních oblečků mu oblíknem. A pak jsme spolu pekli koláč. Marie mi koupila kuchyňskou zástěru jako dárek k prvním společnejm Vánocům. Nebo jsme koukali na video a pak se dohadovali, co která postava měla udělat jinak. Pod krycíma jménama americkějch herců se tyhle hovory vedly o nás dvou. Postavám, který se jí líbily, jsem se nikdy nepodobal.

Začalo mi taky vadit, jak mi říká. Jménem mě oslovovala málokdy, a když došlo na intimnosti, stal jsem se pro ni plyšovým medvídkem, tygříkem nebo hebkým kolouškem. Když jsem se vzpouzel, smála se. Hrubej jsem bejt nikdy neuměl. Někdy jsem to hrál, chtěla to. Zavázat oči a bejt bezbranná. Mně se to protivilo. Pleskal jsem jí po zadku, protože jsem věděl, že to tak bude mít spíš, ale žádný velký potěšení jsem z toho neměl.

Kdyby se mě někdo zeptal, jestli jsem ji miloval, přesto řeknu bez váhání, že jo. Pamatuju si, když jsme si poprvý splekli prsty v dlaních a takhle šli až k ní před dům. Mrholilo, já nás schoval oba pod můj kabát a cejtil, jak se pod ním mísí její vůně s pachem našich zapařených vlhkých vlasů. Byl jsem vzrušený, všimla si toho a přitiskla se ke mně bokama. Přitáhnul jsem si její hlavu ke rtům, kabát se nám svezl z ramen na zem a já si za pár měsíců začal říkat, s touhle bych chtěl bledý baculatý mimino.

A pak se to stalo. Chodili jsme po městě a vybírali kvanta dupáčků a flašek s obrázkama a já začínal chtít bejt sám, a když byl Jakobovi skoro rok, věděl jsem to určitě. Nebýt jeho, vzal bych nohy na ramena.

A možná to bylo proto, že jsem nevěděl o jiným způsobu, jak se z toho vyvlíct, zkrátka jsem dal ze dne na den výpověď. Za pár tejdnu Marie i s Jakobem odešli. Bylo to takhle rychlý. Dlouhý tejdny, celý měsíce a roky se slisujou na pár okamžiků, pár vysušených kytěk schovanejch mezi stránkama, který se nedaj číst. Vzpomínky ztrácej barvy a vůně, řídnou do vetchejch vláken, kterýma je těch několik let v mé hlavě spojených. Chodili jsme spolu dlouho za ruce a pak jsme přes televizi hodili na léta Mariiný starý šaty, abychom večer poslouchali jeden druhýho. Otevřeli jsme si víno, Marie pila jen červený se spoustou sodovky a držela si břicho a já mluvil, jako by množný číslo a budoucnost byly spolu svázaný řetězama.

Já je pak netrhal, to samy ze mě sklouzly jako obruč v tělocvičně, když se přestane kroutit zadkem. Já přestal na ten mlejn lejt vodu, a když se zastavil, bylo po všem.

Matka to asi vycejtila, a tak k nám začala nosit knihy. Jak víst dlouhodobej vztah, co čekaj muži a co ženy, jak se vyhnout hádkám a jak se naopak nebránit těm plodnejm. Něco jsem si přečet, bavily mě ty příběhy. Jak to má John s Anne a proč to Suzanne s Billem už dvacet let náramně vychází. Četl jsem si v ložnici a Marie asi ve vaně, protože většina těch paperbacků, co jsem pak matce vracel, byla dvakrát tak tlustá s tuhejma vlnitejma stránkama.

Myslím, že nejsem předem proti ničemu předpojatej. Marie mi to říkala hned na jedný z prvních schůzek, když jsem se ptal, co se jí na mně líbí. Všechny ty dárky do domácnosti, který začaly kuchyňskou zástěrou a pokračovaly další mý narozeniny a všechny naše Vánoce, jsem bral. Proti cílenému tahání za nitky nic nemám. Jeden ruskej psycholog psal v týhle souvislosti o fabrice na šrouby. Nesměju se. Každěj den stejný robotický úkony já znal a věděl, že bez nich to nejde. Když jsem ráno ládoval prádlo do pračky a při tom míchal malýmu sunar, představoval jsem si všechny ty tramvaje, jak vyjížděj za rachotu z vozoven, a všechny ty kufříky s lejstrama, co se právě zaklapávají, aby pak vyrazily se svým elegánem do kanceláře, vymrzlý nákladáky plný rybích prstů a kroket v pytlících, jak svištěj do supermarketu a jak od razítkování dochází ženský na naší poště už v půl desátý barva v inkoustovým polštářku. A když jsem pračku napěchoval a pak se na chvíli zadíval z okna do drobnýho mrholení, viděl jsem, jak ženská na poště zatáhla okýnko, dala se do lakování nehtů a lidi za plexisklem dupou a pokřikujou, zatímco řidič mrazírenskýho tiráku kouří na odpočívadle a úředník s kufříkem si vypnul mobil, prošel kolem svý banky a zmizel někde v davu.

Když jsem byl malej, divil jsem se, že nemine pracovní den, aby v naší samoobsluze každý ráno neleželo plato pocukrovanejch koblih. Když se matka nedívala, naslinil jsem si prst a každý koblize jsem v pocukrování udělal mokrou ťupku. Moje výpověď v práci s tím myslím nějak souvisí. Snažil jsem se to Marii vysvětlit, ačkoli o pochopení jsem vlastně nestál. Kdybych navíc řekl, že se mi ho nedostalo, lhal bych. Myslím, že se jenom lekla. Pak jsem vrátil matce všechny půjčený knihy a z televize sundal Mariiny zaprášený šaty. Rozstříhala je a umyla s nima okna. Pamatuju si na zvuk nůžek, když stříhala tu látku. Jako by stříhala svý svatební. Myslím, že v tu chvíli jsme oba začali tušit opravdovej konec. Konec, po kterým není žádněj začátek. Ačkoli co je skončený, stejně nějak roste dál. Jako zastříhnutá kytka, co zpotvořeně vyrazí novejma lístkama. To jsou ty naše telefony. Kdy si přijdu pro Jakuba a kdy ho přivedu zpátky. Žijem pro sebe ve sluchátkách a mezi dveřma jejího bytu.

Dřív jsem někdy v polospánku šáhl rukou vedle, abych se přesvědčil. Tu studenou splasklou deku, kterou jsem nahmátnul, jsem chtěl zaspat, ale ráno jsem zas v tichu prázdného bytu cejtil úlevu.

Přesto si někdy představuju, že tu je. Ale je to krátký, jen obraz, že tu sedí vedle mě. Klid, kterej dává člověku přítomnost známýho těla, na ten myslím. Na konejšivý vlnění, kvůli kterému spolu dva lidi zůstávají navzdory popudlivosti i potom, co je většina ostatního pryč. Takovou sochu tichý předoucí postavy bych tu někdy chtěl mít. Ale co s ní? Když dojdu k tomuhle, ten obraz se naráz zatmí jako ta šatama přehozená televize.

2.

Stáří přišlo jak tlesknutí. Najednou. Nijak to nesouvisí s vráskama. Ani s přesvědčováním jinejch. Vevnitř se něco zavlnilo, jak když do slabejch stromků zafouká vítr. Dojalo mě to. Mý vlastní slova, který jsem říkala svému synovi. Ty zdrobněliny. Před pár lety by tam nebyly. Jak se ti líbí to tričičko? Odpověděl šetrně jak k nemocnému.

Nevěděla jsem, že stáří je takový. Hebký i hrudkovatý jako šterk. Ten odpor a zároveň péče, s kterou mý ruce každé večer vtíraj do stehen krém. Křehký ruce s tvrdejma kloubama. Únava, která tu dřív nebyla. Vlasy jemný jak teplý vítr. Dřív tak voněly. Teď by to taky museli říct, kdyby si někdo přičichnul. Kdyby měl někdo tu odvalu. Když jsem před lety chodívala navečer ven, cejtla jsem pohledy. Za zádama, po stranách. To chtění jinejch a mý vlastní, který se smálo a dělalo uraženou. Tak sladký to bylo. Tehdy jsem to jenom tušila, vim to teď. Buší mi z toho srdce, když si vzpomenu. Když se koukám do zrcadla, vidím vykukovat lebku. Pár pohybama ty vlasy načechrám a udělám svůj zrcadlověj obličej. Vcucnu trochu tváře a vykulím oči. Všechno je pak na mně užší, vrásky se zahladěj. Otočím hlavu na stranu a takhle si pak sama sebe pár hodin pamatuju.

Nejdřív jsem se přemlouvala, že je to třeba jenom na chvíli. Období, který přejde, nemoc, která jen na pár tejdnu propadne tváře, rozbolaví nohy, a zas je pryč. Boláky, který časem vysuší slunce. Někdy takhle čekám. Až jaro obalí stromy a vytáhne kytky z cibulí, odečte i něco z mejch vrásek třeba. I život je přece takovejhle koloběh, kterej vrací starý věci, jinak poskládaný. Co bylo, vrací se. Vztahuju k tomu ruce. Mluvim dovnitř. A pak je to blízko na jediný chňapnutí. Slyším útržky slov. Rozhovor, kterej já vedla, mluvěj dva v parku na vedlejší lavičce. Nikdo by neřekl, že jsem stejně stará jako oni, nikdo by nevěřil. Ke mně pojď, říkám si na mužskýho, co ji hladí. A pak si vyhrnu rukávy a přepočítávám fialový žilky. Zmáčknou si kůži na rukou a čekám, až se zase vyhladí.

Jednadvacet, dvaadvacet. Tohle mi ukazovala matka, že podle tohohle se pozná stáří. Maličké děti maj ruce z mlíka, mladý z lékořicovejch hadů a starý ze spadanejch listů. Žilnatina, která se protrhává, na kůži hrbolky a pach, kterej nejde smejt.

Celý mládí jsem žila s matkou. Byla jsem ještě tak mladá, říkala, když mluvila o mým narození. S otcem jsme se pořádně neznali. Objevil se jednou u mě v hotelovém pokoji, když jsem byla v pětáctýřicátým v Paříži. Přišel k nám kvůli nějakým papírům, co jsem překládala pro delegaci. Vysoká postava v kabátě, vždycky řekla v kabátě. Léta pak visel u nás v šatníku. Dlouhej, tvrdej kabát, co dělal ramena, spodek umaštěnej od krémů, jak se pod nim roky měnily páry našich bot. Dřevěná tyč, na který visel s matčinýma baloňákama, byla prohnutá jak obří náčelnicej luk. Už ani jedinou bundu, nebo se to utrhne, říkala matka, když do šatníku přidala zas další kus oblečení, kterej vyhodit by podle ní přece byla škoda.

Narodila jsem se devět měsíců po tom, co se vzali. Miluško, přijďte, nemůžeme se vás dočkat. Ta Josefova fotografie i vaše ohlášení nám stojí pod kuchyňským oknem. Na druhý straně pohledu dva paneláky, kulturní dům a prázdný koupaliště pod sněhem. Moravský Hrádek. Podpis matčiny tety se strýcem. Matka s otcem tam nikdy nedorazili. A proč, ptám se. Pohlednici párkrát otočila a hlavou pohodila směrem k hromádce, kam jsme dávaly ty vyřazený. Podívala se roztržitě na hodinky a vstala od stolu. Už je tma, řekla. Přes ty špinavý okna už vůbec nic nevidim. Leskly se tam naše tváře. Moje nafouklej balon a její tak tak přetažený přes líce, jak vypnutá králičí kožka na rámu. Jen ty stejně široký lícní kosti. Koukni. Ukázala na ně prstem do špinavýho okna. Jedna za druhou litaly tam přes naše obličej sněhový vločky.

Tvůj otec by řekl, že jde ven. Pamatuješ si na ty jeho příšerný procházky? A já bych za ním utíkala s deštníkem. To bylo jeho. Deštník, šála, lejstra, který nechal ležet na stole, kniha, kterou měl už měsíc vrátit do knihovny, a já mu to vždycky připomínala. Klíče. Běžela jsem za ním až na schody před výtah takhle pokaždý. Jen zamručel a otevřel aktovku nebo nastavil dlaň jak pro peníze. To

byla pro něj ženská. Co příběhne a pak jde zpátky a tam čeká. Ve tmě. Proč svítíš, ptal se mě někdy. Máma už byla tehdy věchýtek, nerozčiluj se, říkám si. Jak smotek po motýlovi, co někam už dávno ulítnul, šedivá a seschlá. Co myslíš, že já mu mohla říct? Pokračovala. Že třeba čteš, ne? Já na to. Otočila ke mně hlavu. Připomínala pampelišku, který odfoukli to její bílý chmýří. Říkali jsme tomu jako děti mikrofon. Pokrčila jsem ramenama. Jenže co když jsem nečetla a jenom čekala s lampou? Seděla a měla ji zapnutou. A tvůj otec přišel, sáhnul zevnitř na cylindr a řekl, celý jsi to rozžhavila. Matka se podívala na mé ruce. Pořád jsem v nich převracela pohlednici se zasněženým koupalištěm. Vzadu před převlíkárnama leželo rozbitý lehátko. Předtím nebylo vidět. Vzpomněla jsem si, jak se takhle na mé ruce dívala před lety. Snídali jsme, bylo ráno. Před každým na stole stály míchaný vajíčka a kakao. Musela bejt neděle. Co to tam máš? Ukazovák a prostředník mé ruky byly umatlaný od krve. Nic. Tak se běž umejt. Mydlila jsem v koupelně krev, kterou nikdo neměl vidět, a poslouchala, jak jim cinkaj příbory. Vložky jsou pod umyvadlem, řekla matka, když jsem to dostala poprvý. Když jsem se vrátila, na stole vedle mejch studenejch vajíček ležel švestkovej perník. Matka někdy mluvila věcma.

Často přišel domů a šel rovnou do svého pokoje, pokračovala matka. Víš co já pak udělala? Nejdřív ze všeho jsem zhasla světlo. A pak jsem šla po špičkách do kuchyně a tam dělala jakože nic. Bušila jsem utěrkou mouchy. Mrkla na mě.

Celejch těch devět měsíců ležela v posteli, aby nepotratila. Nebyla jsem na to připravená, říkala. Myslela jsem, že budeme spolu s otcem chodit do divadla a ke známým. A pak chtěl, abych byla doma a venku chodila v šátku a v teplákách.

Na mejch batolecích fotkách mám vyčesanýho kohouta a v pěsti držim sevřenej matčín prst. Tyhle fotky jsme s matkou probíraly taky. Pohlednice s koupalištěm byla jedním z mála psanejch lístků, co matka v krabici měla. Ještě pár školních vysvědčení a lístek z Kazachstánu od jejího otce z ruskýho zajetí, co psal méj babičce.

Líbám tebe i děti, Otakar. Na tvrdých kartonových fotografiích, co nám nešly s matkou do alba, stojí důstojník rakouský armády s knírem a vyblejskaným kordem. Ateliér Rosický, Bratislavská, Košice. Číslo ulice je pod mastnou hnědou skvrnou k nepřečtení. Dědeček má nedbale pokrčenou nohu a kord si odložil vedle na stolek. Matka strčila ruce mezi fotky jak do lavóru a rybíma rychlejšma pohybama něco hledala. Měla jsem tu ještě jednu. Je pryč. Povzdechla si a položila fotografii důstojníka na hromádku těch, který přijdou do alba. Málo otvíral pusy. V zajetí mu vytloukli pár zubů.

Jako měl Jakub, když mu začaly růst. Pamatuješ? Mličný sklíčka. Hroty, který se derou z dětský dásně. Celý noci přece prokřičel. Matka přiblížila svůj obličej k mýmu a vycenila zuby. Máme malý dásně. Až bude větší, budou mu trhat špičáky. Třeba bude mít zuby po Marii, ne? Opáčila jsem. Matka se narovнала v židli jako loutka potáhnutá za provázek. Tohle přijde do žlutý obálky a tohle do pytlíku. Venku nepřestávalo pršet. Dej pozor, ať neprofoukneš, řekla a v předsíni mi podala ruku.

Zuby Jakobovi rostly na podzim. Pamatuju si to z parku. Tlačila jsem kočár kolem květinových záhonů. Mrzlo. Jakub byl celej schovanej pod dekou a poplakával, i když jsem drncala, jak to měl rád. Může někoho napadnout, že máma jsem já? Máma půlročního, co mu rostou zuby? A pak jdu k nejbližší výloze zkontrolovat obličej. Usměju se, a kolem očí hned stovky vrásek. Zamračím se, hned mám podbradek, krk s lalokama.

Když byl větší a já si zapoměla brýle, často jsem ho z lavičky v chumlu dětí ani nemohla poznat. Koukala jsem se na skluzavku a jak si děti sedaj. Tam byl většinou. Dolu, nahoru, dolu a zas po žebříku zpátky. Byl udýchanej, když jsme se vraceli. A ze všech dětí nejopatrnější. Ručkou sem tam sem, odklidil písek ze sedátka a pomalu, soustředěně si sednul jak holka v punčochách. Chodí po špičkách, všimla sis? Jako baletka. Ne. Řekla jsem Marii, co chtěla slyšet. Tohle nejopatrnější dítě je jedinej vnuk, co mám.

Když mě někdo potká v autobuse a ptá se co já, mluvím o něm. Za oknem se míhají domy a já vyprávím o tom, jak zkoušel napsat mé jméno. Byli jsme u doktora kvůli brýlím. Popisuju navlíkač galoše a jak mu nasadili koupací čepici s elektrodama, a myslím na to, abych nezapomněla vystoupit.

A co děláš ty? Takhle se Ondřej, můj syn, ptal, když čas od času zavolaal a potřeboval peníze. Ještě než měl Jakuba, dřív než potkal Marii, svoji ženu. Já se ptala a on se hned zeptal nazpátek. Stejně jsem to věděla a vlastně jsem to ani nechtěla slyšet.

Tu chvíli, kdy to začalo bejt špatný, si nepamatuju. Prostě se utrh a někam odešel. Jako by za sebou bouchnul dveřma. Najednou. Tak mi to tehdy přišlo. Kdyby ses pořádně koukla, říkám si teď. Neviděla bych stejně nic. Mluvíš s představama, říkal mi. To nejsem já. To mi mělo stačit? Ke každému svátku, Vánocům i narozeninám dostal knihu. I ty po mně měl. Schovaný v zadní řadě knihovny čekaly dvacet let. Chceš radši loď na baterku? Dobře, kdes ji viděl? A k dalším Vánocům ji měl. Někdy i druhý den. Když měl dobrý známky. Když ne, šli jsme z družiny do cukrárny na čokoládovou kouli. Aby mu to nebylo líto. Všechny děti mají špatný známky, mami. Já vim. Obejmu ho a cejtim jeho kostnatý záda. Jednu dobu jsme ho s Jirkou nutili chodit s vařečkou provlíknutou pod pažema. Ruce za záda, ukaž. Říkal tomu Pinokio. Kvůli tý vařečce ze dřeva. Pinokio, Pinokio, smál se. Tehdy to spolu s Jirkou četli.

Přes matný sklo dveří do Ondřejova pokoje svítilo světlo. Já žehlila a představovala si ty dvě hlavy, co koukají zpod deky. Když četl Jirka, dával vždycky pozor. Pak to ztichlo. Tati, nespí. Mami, táta usnul, dočti to. Skládám vyžehlený kapesníky a vidím ho stát ve dveřích. Pyžamový kalhoty má naruby a na kabátku dva utrhlý knoflíky. Obejmu ho a tisknu, tisknu, dokud nekřikne. Pod víčkama mě tlačej slzy. Říkám si, jestli tohle někdo zná. Těžko se to popisuje. Jako bych se dotýkala nějakých stěn. Jako bych měla ruce vevnitř a držela zespona své srdce jak mužskej mladý prso. V tu chvíli jsem tma okolo, rozplynu se. Řekla bych, že to souvisí s věkem. Může se to stát i v metru nebo ve frontě, nikdo nic nepozná. Nevím, jak

dlouho jsem ho tehdy držela. Byl trochu bílejší, ale tu kapitolu jsme dočetli.

Nemůžeš chvíli mluvit o něčem jiném? Jak bych mohla, když je to to nejdůležitější, co mám. Věci, co mě celý léta bavěj, to je jen předstíraný. To jenom abych se neztratila v čase. Podtrhávám si jak propiskou v televizním programu. Češu se, hejbu věcma. Dny jako noty. Děláním jim osnovu. Každý rok je pár taktů písničky. Rozbiji čas jak led na kostky.

Nemůžeš mluvit o něčem jiném? Co ty? Takhle to Jiří říkal. Stejným hlasem jako Ondřej. Měl by se víc učit, to je celý. Zbytečně se o něj staráš.

Možná se měl narodit dřív. Když jsem byla mladší. Seš moc úzkostná. To mi říkali, když jsem mluvila o tom, co jediný mě zajímalo. Nikdo mě neposlouchal.

Jsem máma, šeptala jsem si potichu, když mi ho položili na břicho. Znělo to jak z domovního bzučáku, jak z telefonu přes sklo na návštěvě vězněného z filmu. Jak ozvěna z velkého hrnce. Takhle šumí mušle přiložená k uchu. Sama sebe jsem přemlouvala, když jsem poprvý hladila ty drobný záda. A pak jak kdyby se pod mýma nohama prolomil led. V jednom mžiku. To už bylo Ondřejovi pár tejdnu. Je ti něco? Byli jsme tehdy s Jiřím na cestě od matky. Ne. Chtěla jsem tehdy říct: máš kapesník? Myslel by si, že mám rýmu. Já stejně žádnéj nepotřebovala. Jak těžkej pták, co ho sestřelili. Kráter od meteoritu. Vrátilo se mi napořád, co vyšlo ze mě hlavou ven.

Myslela jsem, že se věcma nemá hejbat. Byla jsem ráda, že jsem Jiřího vůbec potkala. Toho si važ, řekla matka. Tyhle kusy věty se vždycky nejvíc zahnížděj. Visej pak ve mně jak připínáčkem připnutý plakáty. Barvotisková madona s káravým prstem. I matka ho mívá takhle zdviženě. V druhý ruce drží sklínku. Bylo to na můj svatbě. Místo svatozáře má čerstvou trvalou s platinovým přelivem. Někdo zatleskal. Pak jsme se přes stůl objaly. Dávám pozor, abych se nedotkla vlasů, abych jí nepocuchala účes. Chvíli jsme blízko, myslím, že se mi dívá do očí, nedýchám, abych břichem neshodila sklenici. Cvak, to byl Jiří, tu fotografii jsme pak matce dali.

Co jsme s Jiřím dělali, než se Ondřej narodil, si nemůžu vzpomenout. Jak psaní politý vodou. Jak jeden jedinej krátkej den. Vidim mladou ženskou a mužskýho. Drží ji kolem ramen. Ona má ruku v jeho a na útlým zápěstí náramek, co jí dal. Povídají si. Nevím o čem. Ztracený hodiny a léta. Na nic z toho se nepamatuju. Řetězy vět, který se někde dávno přetrhly. Spadly na zem jak unavený listy. Zkroutily se a vyschly.

A co tím jako myslíš? No o čem jsme spolu mluvili, proč jsme se tak smáli. Co bylo tehdy směšnýho a teď není. Odhlídnul od novin. Mužskej, co mi šeptal do vlasů. Něco řekl a zas sklonil hlavu k písmenům. Chtěla bych říct, teď jdi ven a vrať se jako tamten. Převlíkni se na schodech. Jak kapr v síťovce, hejbej se v jiný kůži. A nejde o ni. Taky mi spadlo maso z prsou na boky a každej měsíc mám na krku novej zářez. Krémuju je, než jdu spát, a v mým šuplíku jak hadi plazej se hebký barevný šátky. Jdi a udělej to. Ale už se na mě nedívá. Posunul hrnek a otočil stránku.

Bydlíme pěkně. Vždycky jsme tak bydleli. Teď roky v domě se zahradou. Z kuchyně můžu poslouchat ptáky. Ondřej jednou jednoho přinesl zabalenýho v šále. Několik tejdnu rostl v kuchyni v bedně od jablek. Kos lesklej jako černej kocour. Jednou za čas ho Ondřej vzal do dlaní a na zahradě vyhodil do vzduchu. Za chvíli zas jak déšť bubnoval nohama po parapetu. Zestárnul, aniž by rozevřel křídla.

Takhle skončíš. Z útrob se mi ozve hlubokej mužskej hlas, co namlouvá filmový reklamy. Cesta za štěstím. Když věci vezmete do vlastních rukou. Sedím ve tmě, ruce zatnutý do polstrovanějch opěradel, na klíně kupu dřavejch ponožek, a koukám do ulice na bzučící lampu. Klap klap klap, bliká a střídavě mi osvětluje bačkory. V takovejch chvílích jsem svou vlastní matkou. Protrhne blánu někde vevnitř a dere se jak hadovka ven z gumovýho vejce. V puse cejtím nasládlěj pach staroby. Zkrabatí mi obličej a zaleje mě jak z vědra úzkost. Šramocení zámku mě nevytrhne. Sedí hned za mnou, na protější straně pokoje. Slyším kusy vět a po nábytku šlehaj barevný televizní blesky. Jiří je ke mně otočenj zády, hlavu spadlou

na stranu, usíná. Já civím ven z okna a stárnu jedna buňka po druhý. Zhasínaj jak okna na velikým sídlišti. Mám už její šedivý vlasy, oteklý kotníky a studený nohy. Táhne mě to dolů. Jako bych na každým prstě, ve rtu i na uších měla malý závaží. Dřevěný prádelní kolíky na prsou a zespona chytlý stehna. Nebo jedu v křesle k řece. Drncá to po trávovojch drnech. Z černý vody táhne zima jako dlouhá bílá ženská ruka. Leknu se, kdo mě tlačí, ale neotočím se.

K tomuhle stačí nemluvit. Dlouho sedět a nemít důvod vstát. Dívat se ve tmě na ručičku hodin. Vidím i jiný věci. Mám sny plný slunce a barev žlutý s červenou. Věk nevěk. Vážím pořád, jako když mi bylo dvacet. Mám pevný vlasy a od kolen dolů nosím v létě holý nohy.

V kurzu nás učili různý dejchání. Dejchat, čím je libo. Soustředit se na různý části těla. Dejchat od malíčku k palci postupně všema prstama na nohou. Nadechovat se loktem a vydechovat v pupíku. Dejchat břichem a ne prsama. Takhle se někdy soustředím. Tohle je naposledy, co ti dávám peníze. Tohle je naposledy, co ti dávám peníze. Opakuju si to před zrcadlem a k tomu dejchám prstama. Tohle je naposledy, co ti dávám peníze.

V kurzu jsem se dost naučila. Jak požárníci po tyči dolů nechat sjet černý myšlenky pryč. Připomíná mi to práci zahradníka. Pravidelně osekávat trny. Nejlepší je najít si čas den co den. Stačí chvíle, píše se. Jde o pravidelnost. Výhoda je naše zahrada. Cvičitelka dokonce řekla doslova výhra. Jinak průvan z otevřenejch oken rozhází po bytě papíry a může shodit vázu. Bez čerstvýho vzduchu prostě nejde s tělem dělat nic. Energie se cuckuje a neproudí. Snažím se nevynechat víc než dva tři dny. Stejně jsem pak unavená, vevnitř se to pozná. Ruce mám těžký až ke kolenům a hrbatý záda.

Kurz jsem objevila náhodou. Hledala jsem něco pro nás pro oba, i s Jiřím. Známe dvojice, co jsou jako siamský dvojčata, tělami srostlý, hlavou napojený. Jiný dvojice připomínaj bratra se sestrou, co v noci choděj jeden za druhým anebo spěj nad sebou v palandách, oba ve velikejch vyžehlenejch pyžamech. Jiný dvojice se honěj jako vlčáci

v parku. A jiný jako dva psi, spojený provazem potahují se sem tam za obojky. Nic z toho já neznám. Ale nějak udržovat se to musí vždycky. Okopávat jako zelný pole. Doprostřed postavit strašáka s hučkou, v zimě v létě hlídat s puškou. Tyhle pomýlený představy plný strachu a zlosti. V kurzu nám říkali: sám sobě největším nepřítelem. I na tohle je pro začátek dobrý dejchat. Jako ze zatuchlý deky, vyklepat strach jak prach. Hop, hop, hop, protáhnout si nohy ruce poskakováním. Někdy jsme kurz začínali malou rozcvičkou.

Já jsem původně hledala něco jako společenskéj tanec nebo keramiku. Malej kroužek lidí, co se jednou dvakrát týdně scházejí a vede je zkušeněj odborník. Taky aby to nebylo moc daleko a lidi byli našeho věku. Jiří pak řekl, že by dal přednost něčemu, kde se sedí. Sedí a co? Sedí a poslouchá. Hlavně žádný představování v kruhu a společný chození někam pak.

Šli jsme spolu dvakrát na přednášku do Národního muzea, ale to nebylo ono. Mlčeli jsme při tom i potom. Předtím jsme mluvili o Ondřejovi. Marie i s Jakubem se od něj tehdy odstěhovala. Já už to tušila delší dobu. Všimla jsem si, že se nedotýkaj. Když si něco podávali přes stůl, chodila jsem k nim občas na večeri, dělali krátký úsečný pohyby a oba mluvili k Jakubovi a teprve přes něj k sobě navzájem.

Jednou když se po večeri zase Marie někam chystala, řekla jsem si, sama nic nevíš, nic nevymyslíš, zkus to teď, dokud je ještě čas. Marie se líčila v koupelně. Já zaklepala, vešla, zabouchla dveře a sedla si na vanu.

Dělala jakože nic. Občas na mě, žádama otočená, mrkla v zrcadle a já taky. Pár minut si pudrovala nos, zatímco já četla etikety šamponů. Kdyby tak někdo přišel za mnou a zeptal se mě, jak se mi daří. Ale opravdu. Nejen mezi větama. Kdyby to někoho opravdu zajímalo, tak já mu to řeknu. Ne všechno, ale dost, a jako každému trochu se mi uleví. Proto někdy sedim sama ve tmě. Šeptám si pro sebe jako kolovrat. Říkala jsem si, počkám a ona začne sama. A Marie zaklapla pudřenku, otočila se, usmála se na mě a vyšla z koupelny ven.

Když jsme šli s Jiřím z Národního muzea, takhle jsem mu to vyprávěla. Byl tam u toho taky. Jedl moučník v hale, zatímco Jakub se plazil pod židlema a Ondřej dopíjel víno.

A co sis představovala? Co by ti měla vykládat?

Kurz jsem objevila nedlouho potom. Prostě někde visel papír. To bylo poprvý, co jsem někam šla jen tak, aniž bych předem cokoli věděla.

Odešla jsem odtud s několika knížkami a za týden tam šla i s Jiřím. Sednuli jsme si hned vedle cvičitelky a Jiří se několikrát přihlásil s otázkou. Byla jsem hrdá. Tohle je Jiří, můj manžel. Řekla jsem do kruhu, že máme dům a jak jsme se seznámili. A taky o krmítku pro ptáky, který Jiří nedávno stloukl z překližek. Ráno štěbetaj, nedá se spát, vid'? Jiří pokýval souhlasně hlavou. Jednou u nás na krmítku přistál modrej strakapoud. Prostě jsme si ho nalistovali. Na okně nám pořád leží ptačí klíč. Nikdy nevíte, kdy něco zajímavého přiletí. Vyprávěla bych dál, ale bylo mi jasné, že je třeba dát prostor i ostatním. Když přišla řada na Jiřího, prohlásil, že tady o nás už všechno vědí, a tak můžem jít pryč.

Víckrát tam se mnou nešel. Párkrát se vymluvil a pak jsem to přestala zkoušet. Když mě viděl, jak jdu se srolovanou dekou na zahradu, věděl proč a mohl jít se mnou. Myslím, že občas prolístoval knihy, co mi někdo z kurzu půjčil. Několikrát ležely jinde, to poznám. Nic jsem neřekla. Ani se nezeptal, proč jsem lhala. Lhala, to říkám za něj. Jak by to řekl on, kdyby nemlčel. Možná.

Ostatně na to, že spolu ptáky dávno nepozorujeme, nikdo nepřišel. Díváme se spolu na hvězdy. Podle dechu. Poznám, když nespí. Když leží vedle mě na zádech a jinak oddychuje. Střešní okno přímo nad hlavama, kam by se mohl dívat jinam. Když je jasno, jsou vidět i ve městě. Matný mléčný body jako oči slepejch koček. Někdy takhle v noci po probuzení zašeptám jeho jméno. Budím se skoro každou noc tak kolem třetí čtvrtý hodiny. Otevřu oči, ale nepohnu se. Jak kdyby někdo nadzvedl pokličku z mého pořád bdělého obličej. Když nesnesu šumění ticha a mžitky z černého pokoje a když nejsou žádné hvězdy k vidění, vstanu a obhlídnu kuchyň.

Vyklepu třeba z okna ubrus, smetu rukou drobky, umeju nádobí. Myslím, že Jiří taky často nespí. Že jenom když se vracím z kuchyně zpátky lehnout si, vždycky zavře oči a stiskne víčka, aby se mu nechvěly. Na co asi myslí? Syknu jako had a chvíli čekám. Pak je zase ticho. Leknu se vždycky prvních ptáků. Zatáhnu závěsy a s hlavou pod peřinou usínám.

Každý má svůj život. Dlouho jsem tohle nevěděla. Že spojení jsou jen dráty, o který se pořád zakopává. V kurzu nám k tomu říkali buddhistický přirovnání, cvičitelka je rozdala na papírech, který jsem zapoměla v tramvaji.

Myslím, že Jiří na tohle nikdy nemusel přicházet. Já ale vždycky každému blízkému člověku chtěla vysát hlavu luxem. Skočít mu do kůže a sem tam se v ní projít. Vyzobat jak zrní všechny jednotlivé myšlenky a pocity, co vevnitř blikly. Pořád věřím ve spojený nádoby, ale lidi jsou většinou spojený konektorama, maj zástrčky. Místo sem tam přelejvání z jedný kůže do druhý pro každýho má ten druhý jednu připravenou šňůru. Nepamatuju se, jak to bylo před lety. Když si někdy vzpomínám, jako bych rukama hrabala v kalný vodě. Jako bych stála na půdě bez žebříku a zespoda slyšela hlasy. Chtěla bych vyprávět, jak to všechno bylo. Ale jak voda ve sklenici v kabině kosmický lodí rozutíká se v kapkách. Poletujou kolem jako unavený motýli. Běhám marně se sítkou, snažim se je pochytat, přišpendlit za sklo do rámu. Třepaj křídly a pak uschnou.

Jiří vždycky říkal, že přeháním. Že si z věcí moc dělám hlavu. Co máš? Práci, mě a jedno dítě. Podívej se kolem. Nemluv o něm pořád dokola. Když řekl o něm, rozčilovala jsem se. Je to přece taky jeho dítě.

Kdyby věděl, jak často za ním chodím. Je tu bez něj pusto. Žádnou z těch věcí, co říkal, nemám. Ondřej je pryč, práce je pro podnik a Jiří mě nepotřebuje. Lituješ se. Tohle je zas matka, co ve mně bydlí. Někdy ani nevím, kdo říká co. Šermujou se ve mně hlasy, vydávaj povely, kolíkujou si revíry. Lžeš. Lžu. Zacpu si uši a udělám

poslepu dva tři kroky. Pak nastražím uši a čekám. Ticho. Hlasy se dohadují.

Když jsem dávala naposledy Ondřejovi peníze, byli všichni vevnitř proti. Venku nikdo nic nevěděl. Nikdo by nerozuměl.

Vždycky jak přijdu, udělá mi čaj. Hned na mě, mami, seš prokřehlá nebo mami, sedni si, ukaž, dej mi tu tašku. Podá mi vyzouvací lžici a jde do kuchyně postavit na čaj. Skloněná k zouvání pozoruju, v jakým stavu jsou boty a hacafraky, co mu visí na věšáku. Je to tak pět let, co si vymínil, abychom mu říkali Ondřeji. Prvních pár měsíců mě to pokaždý trochu píchlo u srdce, říkat mu, jak to má napsaný v rodným listě. Ondráši, řeknu si pro sebe a pak zavolám z předsíně, nepotřeboval bys, a on houkne z kuchyně ne. A přitom je má všechny tak strašně sešmajdaný, říkám si, když se sunu z předsíně do pokoje v pantoflích, který jsem si tam sama donesla. Mám je tam schovaný, vždycky na místě, návštěvám je nepůjčuje. Vid' že ne, Ondřeji? Ne, mami, vím, že bys mohla chytit plíseň. Myslí na lidi, má v jádru dobrou povahu.

Nosím mu drobný věci do domácnosti, co na ně mužský zapomínaj. Dřív jsem nosila koláče. Po týdnů ležely, tak jak byly vyndaný z trouby, přikrytý utěrkou na lednici. Ondřeji, froté. Koupila jsem jeho oblíbený modrý ručníky. Asi mu zrovna bublal čaj, neřekl nic. Dala jsem je do přihrádky, vím, kam u něj tyhle věci patří.

Pak jsme jen tak seděli. Všimla jsem si, jak má tenký ruce. Když k nám přicházela matka a Ondřej byl dítě, nejdřív ho poplácala po tvářích. Pak počkala, až v místnosti nikdo nebude, a řekla, máš hubený dítě, a podala mi čokoládu.

Když jsme s Ondřejem dopili čaj, řekla jsem mu, co jsem si předříkala před zrcadlem. Tohle je naposledy, co ti dávám peníze, a podala mu obálku. A teď mi řekni něco o sobě. Pokrčil ramenama. Všechno dobrý. Včera si tu byla pro nějaký věci Marie. Bude se vdávat. Pak se zamyslel. Ptáci chytili nějakou nemoc. Musel jsem jim vydrhnout klece. Na pár minut jsem je zavřel do sklenice a asi se udusili. To víčko s dírama jsem si spletl s jiným. Taky to zkusím

s tou prací. Už mám pár míst, co by šly. Řekli, že se ozvou. Pak myslím strčil peníze do kapsy, protože když jsem se podívala zpátky na stůl, nebyly tam. Celou dobu jsem myslela na Marii. Snažila jsem se dejchat, jak nás to učili, a dát si to dohromady. Pochytat ty kousky, slova, co mi řekla. Protože to bylo opravdový lhaní. Říct, že nic není ztracený. Rozumí se samosebou, že potom, co se na mě v koupelně usmála a zabouchla dveře bez jedinýho slova, druhý den jsem jí volala. Vlastně nevolala. Šla jsem rovnou tam, kde pracuje, a čekala u vrátnice. Pod dvou hodinách čekání mi ženská v kukani uvařila kafe a na tý potrhanej pohovce jsem seděla až do devíti. Pak to slyším. Rychlá klopýtavá chůze po schodech dolů na vysokejš podpadcích, na který není zvyklá. Pochválila jsem jí nový boty. Zčervenala, jako když ji Ondřej poprvý přivedl. To je dobrý znamení, říkám si. Zeptala se mě, jak dlouho jsem čekala. Máchla jsem rukou a chytla její drobný prsty do svejch. Holčičko moje, povídám. Ucejtila jsem mezi svejma prstama její dvojí zacukání a stiskla jsem pevněji. Tak mladá a nejistá. Taky jsem taková byla. S pletí z vyžehlenýho sametu. S vysokým čelem, co je krabatý, jen když se zlobí. Ondřej si takovou zasloužil. Chytla jsem jí i druhou dlaň jak k tanci. Vrátná vykoukla z boudy. Vy tu ještě jste? Ne. Zatáhla zas hlavu zpátky. Pak se mi Marie vytrhla. Já jsem tehdy v koupelně nespěchala, nechtěla jsem s vámi mluvit. Teď taky nechci, ale můžu. Otřela si rychlýma pohybama ruce do sukně, jak kdyby je měla od kolomazi.

Mluvíly jsme pak ještě dlouho, na zahrádce u minerálky s citronem. Řekla, že to není ztracený. Ptala se, kdy bych mohla hlídat Jakuba. Nějak pravidelně. Vyndala jsem papír a nakreslila tabulku od pondělí do pátku. Pak jsme se objaly. Nemějte tolik starostí, řekla a zamávala mi z tramvaje.

Asi jsem sebou trhla. Mami? Na zemi rozbitej talířek. Ondřej ho rychle smetl a pustil nějakou tu svou hudbu. Nemám to ráda, ale když je to potichu, nic neřeknu.

Tohle je ta sklenice, kde umřeli. Vymyl jsem to, ale pořád jako by tím peřím byla cítit.

Dívám se na Ondřejův nos za sklem a pak si všimnu zatažených záclon. Celou dobu jsme seděli pod lampou. Vstávám, že je rozhrnu, ale Ondřej mě zatlačil zpátky do židle. Opovaž se něčím mi tu hejbat. Sedni si tu a sed'. Jak kdyby mě praštil. Dostala jsem strach. Na koberci několik hrnků s lógreem a u gauče pár otevřených knih. Prach v policích byl vidět i od stolu. Co tu vlastně celý dny dělá? Dlouhý bílý tenký paže. Tehdy mě napadlo, jestli není nemocnej. Všechny židle v pokoji přehozený dekama a v rohu kupa polštářů. Takhle to přece s Marií nemívali. Ví to taky?

Tu noc potom jsem o tom přemýšlela. Jako by se i pokoje dědily jako velikost nohy. Byl ještě malej, nemůže si ho dobře pamatovat. Tmavej pokoj mého otce s okna do zdi naproti. Měl molitanem obalený všechny rohy skříní. Přes pelesti deky a starýma svetrma omotaný židle. Hned se mu ze všeho dělaly modřiny. Pod tenkou kůží se mu rozlil fialovej flek jak kaňka. Byl jako Ondřej, tak vysokej a bílejš, ve stáří pokroucenejš, s propadlým břichem. Umělohmotnou misku na stole měl plnou léků. Stůl plnej malejšch popsanejšch papírů měl podložený nohy medicínskýma letákama z ordinací, kam chodil. Už několik let se mi o otci vrací sen. Jeho pokoj, jenom větší, je plnej obalenýho nábytku různě rozestavenýho po celý místnosti. Po všech rozích jsou i židle obrácený sedadlma ke zdem, uprostřed stojí stůl, nic na něm není a otec s nataženejšma rukama jako slepec bloudí po pokoji, klopýtá a vráží do věcí. Pokoj je bez dveří, okno zazděný, nemůžu mu pomoci a ani nechci.

Když byl Ondřej malejš, bral ho otec s sebou na procházky. V neděli po poledni zazvonil a já s Ondřejem seběhla dolů. Pak někam šli. Malejš kluk s batůžkem na zádech cupitá za ruku s vysokým, přísným bělovlasým mužem. Koukám se na ně zezadu, než zašli za roh naší ulice. Když za pár hodin zvonil zvonek, Ondřej tam stál většinou sám. V ruce zablácenejš klacek, samorost nebo choroše, co mu otec uřízl ze suchýho stromu. Co děda? Tohle ti posílá. Vyndal z kapsy zmuchlanejš papír se seznamem nákupu. Těžký věci, který nemohl taht. Brambory, zelí a jablečnej mošt. Z batohu pak Ondřej v bytě vysypal třeba brouky nebo malý

hlemýždě. Všechno pečlivě zašroubovaný ve sklínkách od otcových léků. Toho kosa, co se nikdy nenaučil lítat, přitáhnul taky z takovýhle procházky.

Ačkoli to nikdy neřekl, myslím, že otec u nás prostě nechtěl potkat matku. Říkal, že je to k nám moc schodů, ale s Ondřejem chodil po lesích.

Teprve dlouho potom, co otec od matky odešel, mi vyprávěla, jak to vlastně všechno bylo. Já jsem to celý ty léta svého dětství a mládí neřekla, ale nikdy jsem vlastně nevěděla, proč spolu jsou. Už když jsem chodila do základní školy, měli oddělený pokoje. Do matčinýho jsem chodila na televizi a do otcovýho poslouchat rádio. Před spaním do každýho pokoje zvlášť rozloučit se a ukázat vyčištěný zuby.

Jako s Ondřejem i se mnou chodil otec na dlouhý procházky. Vzal deštník, lupu, kapesní nůž a do pytlíku s gumičkou náplasti, obvaz a jód, kdybych upadla. Chodili jsme za ruku a otec ukazoval a vyprávěl. Z toho, co řekl, mě pak zkoušel. Znal plno pověstí a starý názvy ulic. Bála jsem se, co bude, když nebudu vědět, až se mě zeptá. Trestal mlčením a rychlou chůzí. Vlála jsem vedle něho, svou ruku v jeho, bušilo mi srdce a čekala jsem, až řekne, zas to pleteš. Když bylo léto a mně asi sedm, naučil mě, jak se dělá herbář. Domů jsme tehdy přinesli plno heřmánku a nasušili čaj.

Myslím, že se matka na naše výlety těšila. Že bude chvilku sama. Chodila s náma zřídkakdy. Tyhle boty si prosím tě neber. Říkal jsem kabelu, ne kabelku. To se vždycky opakovalo. I já si říkala, proč to matka nechápe. Držela jsem se otce za ruku a pozorovala, jak matka v předsíni zbrkle hrabe v krabici s čepicema, aby našla tu starou, co ji otec schválí. Na výletech, kde jsme byli všichni spolu, bylo ticho. Matka šla za námi. Nechytila mě za ruku a já jí tu svoji taky nepodala. Jakási úmluva s otcem. Pak jsme zas chodili sami, zatímco matka doma psala. Teprve nedávno mi to řekla. I jak ji otec požádal o ruku.

Měl vystupování, řekla. Když mluvil, všichni kolem stolu poslouchali. Bylo mi něco přes dvacet. Pomáhal mi do kabátu

a doprovázel mě domů. Takhle ji doprovázel několik měsíců. Matka pokyvovala hlavou. Zas byla sobota, seděly jsme u stolu a třídily její fotografie do alba.

Byl to Ondřejův nápad. Tak na tohle si připijem, řekl na jednom obědě, kde jsme byli všichni pohromadě, a vytáhl velký album v kůži, co ho měl schovaný celou dobu na klíně pod stolem. Matka ožila, že se o ní mluví, ale pak zase kdože by se s ní v té krabici hrabal a že vlastně ani neví, proč to vytahovat. Jestli to leží v krabici nebo v albu, co je komu po tom, řekla a čekala. Poznala jsem to podle úst. Stáhly se do plachýho úsměvu. K přemluvení stačilo pár Ondřejových slov a slib, že to bude dělat s ní. Myslím, že všechno, o co matce šlo, byla společnost. Nikdy by to nepřiznala. Tak už běž, už běž, říkala mi často. Ale jindy zas že je stará bába, u který nikdo nikdy neklepe. Co tam celý ty dny dělá, co, řekl Ondřej, když tehdy odešla. To jsou celý romány, tyhle krabice s fotografiema, dodal. Vybledlý lidi, co se ti podobaj v obličejí. Vidíš, že někdo jak ty už tu byl. Děti, který dávno zestárly a seschly. Domy, v kterejch už nikdo nebydlí. Takhle mlel. Byl u matky kvůli albu všeho všudy třikrát čtyřikrát. To je celej on. To má z těch knih, v kterejch leží. Co s mrtvejma lidma? Svý předky znát je dobrý, ale on hledal, jestli jsem to dobře pochopila, něco jinýho, něco svýho jako vždycky. Že by matce někdy zavolal a zeptal se, jak se má, to ho nenapadlo. Kdyby si někdy roztáhnul v bytě záclony, hned by se mu myslím trochu rozsvítilo i v hlavě. Jeden z těch, co si myslej, že v minulosti se něco dělo. Že tam čeká nějaký vysvětlení. Něco skrčenýho v tmavým koutě. Spali, jedli, umřeli. Lidi s podobnýma obličejema. Matka mu něco diktovala a on to sepisoval. Brzy toho nechal. Kus z toho mi četl do telefonu. O tom, jak matka byla malá holka. Vim tyhle věci od ní. Každěj se jí může zeptat. Jako mašina mu to odříká. Že se narodila jako čtvrtá holka a musela spát v kuchyni. Každěj večer jí tam rozložili lehátko, zatímco sestry spaly za stěnou ve velkejch dubovejch postelích ve dvou samostatnejch pokojích. Proto ta zahořklost, ty její uštěpačný poznámky a černý předpovědi, řekl mi na konci do telefonu Ondřej. Posloucháš mě, mami, vůbec?

Takhle si ten kluk vykládá, jaký lidi jsou. Nic neví, poslouchá si tu svou hudbu a po bytě mu jak racci hřadujou otevřený knihy.

A pak za matkou přestal chodit. Utrhla se pod ním rozviklaná noha v křesle. Matčino dlouholetý s ovčím potahem, věčně natočený k televizi. Spravil ho Jiří a pak s Ondřejem dva tejdny nemluvil. Kluka ani nenapadlo přinýst si vercajk a kouknout se na to, utrousil, když od matky přišel.

A pak Ondřej zavolal a já šla s telefonem do rohu, protože jeho a co ty, co děláš, jak se máš, končilo tím, abych mu ještě půjčila. Koukám na Jiřího, jak mu u televize padá hlava na stranu, a říkám si už potolikátý, že má třeba pravdu, že kluk by se měl o sebe postarat sám.

Něco jsem možná udělala špatně. A proto se to zvirtlo v kluka, co pořád shání práci a v žádný dlouho nevydrží. Takhle žít. Kde to viděl? Holka ho srovná, říkal kdysi Jiří, ale pak se rozešli a on se zabouchnul mezi čtyřma stěnami. Nosila jsem jim s Marií jednu dobu knihy, co o nich mluvil někdo v kurzu. Jak spolu dobře vycházet. Brali si je a vraceli jednu po druhý. Ale pak stejně nechali jeden druhýho bejt. Já neříkám, že u nás doma viděl nějakej vzor, taky přece žádný přesný neexistují, hned v předmluvě těhle knih se to píše, ale pouštění, o tom u nás nikdy nepadlo slovo.

Jiří říkal, že tam k nim moc chodím, že je ruším. To je jeho, rady, co nic nestojej, a jak to dopadne, tak to bude. Taky myslím žártil. Kdyby mi Ondřej o půlnoci s něčím zavolal, hned se za ním rozjedu. Zato když přijdu domů, jako by na mě někdo hodil deku. Scvrknu se dovnitř, sedím sama v sobě v jakýmsi polospánku.

Směju se venku v kurzu. Nejdřív jsem si to vyčítala. Ale i na tohle je dýchání a cviky. Kdyby mě tak Jiří viděl. Někdy si říkám, že se třeba dívá. Sedím na zahradě se sepjatejma rukama a koukám do jednoho bodu na jasmínovej keř. Z našeho okna je tam vidět. Převlíknu se do indickéjch barevnějch šatů, seběhnu těch pár schodů a hodím deku na trávu. Na cvičení se musí vyhradit něco speciálního. Oblečení, co jinak nenosíte. Když skončím, můžu zas chvíli všechno líp snášet. Víc vydržím. Cítím, že máme každej

starosti, a mý nejsou nijak zvláštní ani zajímavý. Když mi pak ženská za přepážkou něco podává, pohladila bych jí ruku. Nevydrží to víc než pár hodin. Proto si takhle na deku snažím sednout alespoň dvakrát v každém tejdnu.

V kurzu jsme o tom mluvili. V kruhu jeden po druhým, co se každému vevnitř děje. Nejdřív mě při tom vždycky brněla noha a myšlenky poletovaly jak mouchy v teple nad zbytkama. Pálily mě oči, koukala jsem na jeden jedinej bod na keři na naší zahradě a v hlavě mi jel můj šicí stroj. Obrazy jak bramborový razítka nedaly si pokoj.

Když dlouho sedíte a nehejbáte očima, jak ze šachty nahoru vyjížděj vozíky plný sutin. Vzpomínky, co se zbortily dolů, přijížděj jak po gumovým pásu a řaděj se před očima.

Seš jak zadržlej gramofon, říkává mi Jiří. Jehla, která reje dokola svý tři čtyři takty. Když jsem nosila Ondřejovi peníze a pak u něj v bytě sedávala, vím, na co myslel. Nic pořádnýho jsi nezažila. I teď ty jeho přivřený oči vidim. Pohled, co si mě měřil jak švadlena při braní míry, když obálka s tisícovkou už ležela na stole. Ženská, co se úporně snaží vypadat o pár let mladší, aniž by o to někdo stál. Já se myslím jenom chabě usmála. Nic jinýho nešlo dělat. Jeho úsměšek mi umí podlomit nohy.

On měl vždycky něco, o čem s nikým nemluvil, nějaký plány asi, předsevzetí na život. Nevim o nich, nikdy mi je neřekl, ale věděla jsem, že mu tam někde seděj. Jak v temným hnízdě lačný tichý čekající ptáče. Proto jsem si taky dlouho moc nedělala z toho, když se mu nevedlo. Když ze školy přišla upomínka, že nevnímá a v sešitě má prázdný stránky, když já udělala oslavu narozenin pro jeho dětský kamarády, a nikdo nepřišel. Zalezl si tehdy s chlebičkama do svýho pokoje. Proč já za ním tenkrát nešla? Já jen dala dort do lednice, a tím to pro mě skončilo.

Tohle jsou přece všechno stopy, ve sněhu otisky ztracenýho mláděte.

Pod stolem měl stan z roztřepenejch prostěradel a o víkendů chodil v hábitu svý oblíbený pohádkový postavy. Tak dlouho mě

umlouval, až jsem mu ho ušila. Dlouhej černej plášť, holínky a k tomu z tvrdýho papíru vysokou mikulášskou čepici. Chtěla jsem mu to zkrátit, ale trval na tom, že plášť si za sebou musí táhnout po zemi. Celej jeden film jsem na to tenkrát vyfotila, na něj v tomhle převleku. Jedna z těch fotek pak léta stála matce v pokoji vedle tý, jak nás Jiří spolu vyfotil na svatbě.

Na týhle fotce Ondřej stojí na židli, rozesmátej, se zvednutejma rukama. Plášť vepředu sepnutej špendlíkem mu přes židli sahá až na zem. Malá smějící se hlava na dlouhým černým hadru. Tuhle chci, řekla matka, když k nám tehdy přišla a uviděla fotky, co já právě přinesla vyvolaný, na stole v kuchyni. Ondřej začal zběsile poskakovat kolem, vytrhnul matce fotografii z ruky a utíkal s výskotem do mýho stolu pro obálku. Pak si sednul ke stolu a vstal, když už my na něj úplně zapoměli. Musel tak sedět aspoň dvacet minut, soustředěnej a tichej jako pěna. Najednou se před matkou objevil a podal jí obálku. Na ní kostrbatým písmem červenou propiskou Pro babi od černokněžníka, obě b obrácený na druhou stranu, jak to tehdy jako prvňák psal.

Tenkrát jsem nechápala, proč si tu fotografii matka vybrala. Dotklo se mě to. Pár dnů předtím jsem jí jednu sama dala. Ondřej na ní stojí v jejich školní třídě a ukazovátkem míří na magnetickou tabuli do nakreslený množiny s jablkama. Dole je v bílým pruhu napsáno Můj první školní rok. Jen ji dala do tašky. Víc jsem tu fotku neviděla.

Pár týdnů nato jsem našla jeho hábit v koši na prádlo. Je špinavej, prohlásil tehdy. Byla jsem ráda, že už se pak na něj nikdy nezeptal.

A čím chceš být, ptali jsme se ho, když byl starší. Zamyslel se. Venčičem psů nebo hlídačem ve skleněný budce na perónu v metru, co není vidět dovnitř, ale ven jo. Co takhle panem doktorem a léčit lidi s poslouchátkem na krku, co říkáš? Ondřej pokrčil ramenama. Tak jo.

Myslíš, že z toho kluka něco bude, ptával se otec, když se vrátili s Ondřejem z procházky a on šel výjimečně až k nám nahoru.

Je hubenej, dokola opakovala matka, když byla u nás ona.

A pak sedím na dece, oči upřený k jedinému bodu, a tyhle věty jedna přes druhou se mi míhají. Každýho se takhle ptají. Já chtěla pracovat v čistírně nebo v opravně bot. Psaní přes kopíráky, ta vůně a zběhlý listování jedním nasliněným prstem, to byl můj dětskej sen. Nic na tom není, upluje to jako voda tyhle sny, co každěj potom ztratí. Já začala ve dvaceti pracovat v podniku. Bylo to jen na pár týdnů. Ale od té doby víc než třicet let každý ráno v osm tam a v pět zas ven. Různý domy, různý místnosti, chodby a papíry.

A co ty, mami, vlastně děláš? Tak pět šest mu myslím bylo, když se zeptal. Telefonuju s lidma, píšu jim, jak ty ty svoje omalovánky, vyplňuju různý papíry.

Jemu jsme odmala říkali, že může být, čím chce. Už se a po škole si dělej svoje koníčky. Není poctivý říct, že já jsem jenom celej život bušila do psacího stroje a pak do počítače. Není to pravda. A pak si říkám, co já se mám vůbec co obhajovat. S tím, že to nikde dlouho nevydržel, moje zaměstnání nemělo nic společnýho.

Možná celou dobu jenom čekal na správnej okamžik. Možná pořád čeká. Jak jsem řekla, něco v něm vždycky bylo. Lepil si třeba pár týdnů papírový město. Ne vystřiženěj model z časopisu. Všechno si vymyslel. Na domky napsal názvy ulic, ze zelený vaty udělal park. Celou půlku pokoje zastavěl papírovejma domkama. Jsou o tom přece celý knihy. O lidech, co v sobě něco nosej. Nikdo o tom neví, tiše si choděj, a potom z ničeho nic bum, úspěch, něco dokážou. A pak najednou všichni říkají, že se to dalo čekat. Já cítím, že Ondřej v sobě něco takovýho má. S tím se prostě člověk rodí. A říkám to už teď, předem. Vůbec bych se nedivila, kdyby mu najednou něco spadlo do klína. Kdyby mě na ulici zčista jasna začali zdravít. A na takový lidi přece platí jiný míry.

To neříkám proto, že jsme rodina. Dokážu se prostě vcítit. Hodně toho jen tak odpozoruju. Když se Ondřej zachmuří, vidím vlny, co narážejí čelama do skal, kvádry, jak padaj do lomu. Když se zakaboní leckdo jinej, podobá se svrasklý švestce. Má asi malý boty nebo ho svrbí štípanec.

Já taky měla plány. A leccos z nich se mi splnilo. Třeba Jiří, to byl jeden z nich. Někoho si najít, s kým mi bude dobře. Byl jinej než ostatní. Mohla jsem si vybírat, nebyla žádná nouze. Ondřej mi jednou řekl, že jsem s ním jenom proto, že bych to jinak neuměla. Odejít od matky a žít si podle svýho. Z jedný nory do druhý jen s jinejma tapetama. Tak to tehdy řekl. Ten večer jsme se hádali. Křičel, že mý rady si může půjčit v knihovně. Do tý doby jsem nevěděla, že taky pije.

Když jsem jim s Marií přinesla něco sladkýho a viděla, co všechno má v lednici, odbyl mě s tím, že budou dělat oslavu. Marie kejvla a zákusky ode mě rychle zabouchla dovnitř. Mám přece svátek, řekla. Dala jsem jí pusku na tvář a utíkala ještě dolů do večerky pro bonboniéru.

Až pak jsem ho potkala, když jsem šla s Martou, kolegyní z kurzu, z divadla. Seděl pod kašnou na náměstí jen v umolousanym tričku a špinavejch džínách, v ruce skoro vypitou flašku, a díval se upřeně do hejna holubů. Ten je, co, řekla Marta a uchechtla se. Předtím jsme seděly nad sklínkou v kavárně a povídaly si o dětech. Lekla jsem se, že budeme muset projít kolem. Strhla jsem jí za ruku k sobě a táhla ji k jakýsi výloze s vázama. Ta je, vid'? Zrovna tak akorát na ten puget růží, cos je od něj předevcírem dostala. Marta se na celý kolo rozesmála a mně se rozklepaly nohy. Půlkou hlavy jsem viděla, jak se na nás Ondřej otočil. Strčila jsem do Marty, zmizely jsme v podloubí. Celou cestu zpátky mě v zádech pálily jeho oči.

Když se na to koukám teď, myslím, že nás neviděl, ale tehdy jsem byla přesvědčená, že viděl i slyšel všechno. Nikdy předtím ani potom jsem to neudělala. Vidět syna, ale jít dál a ještě při tom do druhýho strkat, aby nezdržoval. A proč by si nakonec za vlahýho letního večera nemohl trochu posedět pod kašnou? Jedna lahev vína, co to je. Navíc ani nebyla litrová. Něco podobnýho by myslím řekl hned příště, co by mě viděl, kdyby si mě býval byl všimnul. Já taky snad mělaovej plášť a klobouk, kterej neznal.

Prostě by to jen tak nenechal. Určitě by taky podotknul, že o mně to svědčí stejně víc než o něm. Znímám už tohle jeho překrucování, jen aby na konci mohl ukázat na mě. Ty, ty, ty. A on aby pak zas mohl spokojeně zalízt do kutlochu.

Takhle pokrouceně mluvil i tamten večer, když jsme se hádali a on křičel, že jsem kancelářská slepice, co všechny kolem dusí svýma banálníma chytrostma. I tátu jsi takhle utloukla. Za tvejma radama je jen tvoje vlastní omezenost. Kdybys tak dokázala pomoci sama sobě, řekl a potom ukázal na flašku, co stála pod televizí. Každý den aspoň jednu dvě. Nepoznalas, vid'?' Dejchnul mi do obličej, zakryla jsem si ho rukama. Ale on dejchal dál, dechem plným alkoholu na můj ruce, já cejtíla, jak mi vršky dlaní od toho dechu vlhnou, a říkala si, že se mu z toho přece musí točit hlava.

Jiřímu jsem o tom nic neřekla. Myslela jsem si, zůstane to mezi náma, tak by to Ondřej určitě chtěl. I když jsme rodina, nejsem přece žádná hlásná trouba. Nedorozumění se stávají a já si nikdy nemyslela, že nejsou černý jámy, který lapaj jako žraloci. Nikdo si nemůže bejt jistej. A zvlášť citlivý lidi maj vždycky namále. A samosebou přihodit se to může v každý rodině. Nejbližší nemaj žádnou dvojitou kombinézu. Někdo si myslí, to by se mně stát nemohlo, a pak se diví, když to přijde. Já pořád vím, že přijít může leccos a že o co pak jde, je uvážený jednání.

Nevím, co čekal, že udělám. Podle dechu dost vypil ještě předtím, než jsem přišla. A tak když skončil, otřela jsem si vlhký ruce do kapesníku, vzala si kabelku a že půjdu. V předsíni jsem se trochu zakymácela, to je pravda, ale jestli čekal nějaký spílání nebo prošení, tak to jsem byla jako pěna. Stiskla jsem rty a kabát jsem si oblíkla až na chodbě.

Půjčila jsem si pak několik knížek o pití a těchhle věcech vůbec. Ale s tím, že jen papouškuju, co si přečtu, to Ondřej nemá pravdu. To dělaj lidi zatlačený do rohu. Pouštěj hrůzu. Jak to mořský zvíře, co když ho honíte, vypustí inkoustovej mrak jako záclonu. Asi chtěl, abych sklopila svý oči místo koukání se do těch jeho. Ale jak už se to říká od dávna, kdo přes břevno ve vlastním oku poukazuje na třísku

v jiným, ten to je. Ten, kdo hází kamenem, když by někdo mohl hodit po něm. Dovolit si tohle k matce. Ale budiž. V kurzu taky jeden sedí uprostřed a ostatní říkají, co by na sobě měl zlepšit. Marta třeba říkala, že někdy mluvím a nepustím ostatní ke slovu. A já mám přitom pocit, že leckdy jak po zelí v sudu šlapu po svých pocitech, abych neobtěžovala. Víím přece, že umluvený ženský nikdo nemůže vystát. Někdo jinej mi zase řekl, že toho hodně jen hraju, že předstírám, že mi nevěří. Ale když jsem se ho zeptala, aby mi řekl konkrétně, tak nevěděl. Tak vůbec celkově, prohlásil a pak rozhodil rukama a mlčel. To ale přece není odpověď, to se dá říct každému.

Zato nad tím, co tehdy prohlásila cvičitelka, jsem se opravdu zamyslela. Takový kurzy vedla už několik let a lidi znala. Řekla, že se jí zdá, že kromě rodiny a kurzu toho moc dalšího nemám. Nevěděla jsem, co na to. Hned se mi zpotilo čelo, ale kapesník jsem měla v kapse kabelky a kabelku na věšáku. Pamatuju se, že jsem se usmála, jak to v těchhle chvílích často dělávám. Ve chvílích, kdy to jediný, co je pro druhý směšný, jsem já sama. Mám to takhle od dětství. Už když se mě otec na něco ptal a já nevěděla. Usměju se a čekám, až to kolem přejde. Lidi si to bohužel často špatně vykládají. Myslej si, že se směju jim. A já mám přitom sevřenej krk a bojím se, že kdybych promluvila, bude to proměněným hlasem, jen nějaký zajímavý kráknutí, jak od mutujícího kluka. A tak jsem tam jen tak seděla, v kruhu mezi ostatníma, koukala se na své ruce v klíně plný malejch prasklinek a čekala, až bude po všem. I zkušeněj člověk nemusí mít vždycky pravdu, opakovala jsem si při tom potichu, zatímco oči všech na mě koukaly. Já se taky někdy spletu a nijak špatně to nemyslím. A přesto přese všechno, že to byla krivda, toho pocitu jsem se nemohla zbavit.

Někdy to možná tak vypadá, dobře, ale na druhou stranu člověk se prostě nikdy všem zavděčit nemůže. Vždycky je tu někdo, kdo by tady přidal a támhle zase ubral. A já mám jenom svůj jeden kyblík síly a ten má zas svý dno. A možná taky nemluvim o všem. Možná jsou věci, který prostě neříkám nahlas. Když říkám, co je s Ondřejem

a co Jakub, tak to přece neznám, že bych jiný lidi neznala. Takhle rovnou soudit podle mluvení na to, čím lidi žijou, přece nejde. To mě cvičitelka trochu zklamala. Myslela si, že nemám některý své věci skovaný před ostatníma? Že všechno říkám na potkání? A že co neřeknu, to ve mně není? O lidech takovej člověk ví opravdu málo.

Od tohohle sezení jsem si to taky tak částečně říkala. Jen na půl pusy, sama sobě a trochu se špatným svědomím. Já si přece kurz platila, abych se učila, a ne aby se něco vevnitř mě popudilo a pak chtělo dávat rady. Zkrátka jako bych si od té doby trochu postavila hlavu a na hodině mi často blejsklo pomyslení, že nejenom tak, jak říká ona, je to možný. Že za všechny rohy ani cvičitelka kurzu vidět nemůže a já stojím třeba za jedním z nich a zrovna tohle pro mě neplatí.

A pak mluvím s Ondřejem a on mi říká, že jen papouškuju chytrosti pro život, co nám na něj v kruhu na kurzu rozdali návod. Tohle jsou moje slova, ne jeho, ale o tomhle to bylo. Že se mám na sebe podívat bez toho svého dejchání břichem a koukání do keře. Měla jsem chuť říct něco o jeho lahvích. Kdekdo by toho určitě využil, já ho ale nechtěla seknout, praštit ho zpátky jeho vlastníma slova. Vím sama dobře, že přes žádný dejchání jsem na svět nikdy nekoukala. To jenom jeho flašky měly křivý sklo, a tak jsem si i říkala, má asi zase vypito, nesnaž se mu to rozmlouvat, neslyší tě.

Večer, když Jiří usnul, jsem si pak otevřela knihy o pití, který jsem si půjčila, a listovala jsem kapitolama. Pracovat s následkama k ničemu nevede, pokud zůstávají příčiny, psali hned v druhým odstavci. Takže jsem přemýšlela o nich. Jiří vedle mě oddychoval a párkrát zakašlal. Vstala jsem, dolila vodu do misky na topení, potichu, abych ho nezbudila. Kašle, když se mu špatně dejchá ze sucha, což je zvlášť v zimě, když se topí. Dávám mu večer na stolek u jeho strany postele sklenici s vodou, aby se, až v noci půjde na záchod, mohl napít.

Taky si rád přihnul, ale to už jsou léta. Vlastně si na to ani nepamatuju. Jen mi to říkal. To bylo na škole, já ho neznala. My spolu měli vždycky jen šampaňský na Štědrej den a Jiří pivo

k nedělnímu obědu. Já ani zamlada tohle nemusela. Jen mi ztěžkly nohy a koukala bych do zdi. Ostatní o mně myslím tehdy říkali, že jsem upjatá, že se neumím uvolnit, ale neměli pravdu. Mně stačilo vidět je smát se a přidala jsem se. Jako mládež jsme takhle spolu chodili. Naseděli jsme se toho u stolu celý tejdny, kdyby se to sečetlo. Každý držel pivní sklenici a pomalu jim červenaly tváře. Potom se začali smát a já taky. Všichni jsme pak mluvili jeden přes druhýho a po pár hodinách začaly na stůl padat první hlavy. Moje ne. Koukala jsem se na ty vlasy v pivu, obličej se spadl na dřevo, a bylo mi to protivný. Řeči, který si druhý den nikdo nepamatoval, smích těch, který se jindy nezasmáli, tisknutí k sobě, ke kterému se pak nikdo nechtěl znát.

V knize psali, že důležitá je rodina a genový dědictví. Mohla bych to brát rok po roku jak trhací kalendář. I předtím, ještě když jsme byli s Jiřím sami, a pak dál až k těm, co tu už nejsou. Zvětšovat starý fotky z matčiny krabice, škrábat vrstvu po vrstvě jak opravář obrazů přemalovaný plátno, lepit střepy zahrabaný v hlíně spolu s kostma všech těch, co stojí v zemi v řadách za sebou jak čínský hliněný vojsko. Převracet všechny kameny, co o ně kdo cestou zakopnul.

Tohle je snadný říct si, ale pod hlavou dva polštáře a nad ní naše střešní okno, jen se mi v hlavě bez ladu a skladu kupily obrazy. Jako housky, co se mačkaj na konci pásu, když se dělnice na směně zapovídá. Věděla jsem, že každé mi řekne, jen co chce, a že na fotku si s sebou nikdo flašku nebere. Jak pak zjišťovat nějaký rodinný dispozice, říkala jsem si.

Psali, že ze všeho nejdůležitější je matka s otcem. Dobře, my nepili, co dál? Jak hvězdy, co já viděla z postele oknem, na takový svítící body v temnotě mám rozpadlý svý vzpomínky. Chtěla jsem si to sesumírovat, ale jako kdybych měla místo hlavy prskavku. Nebo splašený sáňový spřežení, co roztrhalo řemeny. Když chci pořádně vzpomínat, hned se mi v hlavě všechno rozuteče. Nevím, jak to svolat, na jaký jméno to slyší.

Pamatuješ si jen to, co chceš.

Ani jsem nemusela Jiřího budit, abych slyšela jeho hlas, jak to říká. Hádali jsme se málokdy, ale když už na to došlo, tohle byl většinou jeho hlavní argument. Hodně se za ty léta změnil. Vypadá pořád mladě, dokonce mladší než já, i když není. Přestože i mě lidi, co potkám, často chválí, že si držím váhu i postavu. Ale v tom to není. Žijem vedle sebe a skoro spolu nemluvíme. Šli jsme spolu, byly to celý léta, a pak jsme se pustili. Ne najednou, po prstech, jeden po druhým. Praskaly jako nařízlý provázky. Dlouho jsem cejtila, že alespoň za rukáv pořád se držíme. Pak i ten rukáv se utrhнул. Všimla jsem si toho jednou v noci. Roky potom, co se to asi stalo. Toho ticha. Tý skleněný tabule mezi dotykama. Ani slyšet už přes ní nebylo. Nejdřív jak stěna z mýdlový bubliny a pak jak okno podmořský ponorky, dva oddělený světy. Jako kosmonauti ve skafandrech, jak lidi, co se navzájem snesou a to je všechno.

Musím přiznat, že někdy trochu zveličuju. Mluvení beze slov, to vždycky odejde. Všichni, kdo jsou spolu dlouho, o tomhle vědí. Není mi dvacet, abych se divila. Tomu, že je to jinak, než si člověk snil. Vím to. Ale stejně. Jiří mi odjakživa říkal, že když mluvím o velbloudovi, hned ví, že chci říct komár. Že to, co ode mě člověk slyší, se musí vždycky vydělit alespoň dvěma, a stejně prý to bude pořád nafouknutý. Tohle já nemůžu posoudit. Když jsem byla dítě, říkali mi, že mám bujnou fantazii a zbytečně moc sním. Ale to se říká všem, když ve škole nedávaj pozor. A sny mám pořád. Neodešly s prvníma bílýma vlasama.

Někdy si říkám, že bych mohla začít znova. Jako mužský mého věku, jak to kolem vídám. S mýma zkušenostma by druhej pokus měl přece šanci. Vím, čemu se vyhnout, co přijde a zas odejde, co je nutný držet a co zas nikdy nepustit do dveří, aby pak jak dusivej igelit nespady večery plný ticha, kdy jedinej pohyb je podání cukřenky a jediný slova brebentěj z televize. Už bych nestála výhružně před lednicí, když by se druhej vrátil až po půlnoci, a ani špinavý triko zmuchlaný mezi čistýma by mě víckrát nevyvedlo z míry. Nebušila bych na dveře, kde si on čte, a když by zapomněl na koš, prostě bych ho vzala s sebou cestou na nákup. Ani na

večerech bez televize bych netrvala. Stejně to nejde. Ať si klidně vyposlechne všechny politický noviny a pak si před ní zdřímne. Já bych ji pak, až skončí vysílání, vypnula. Teď to taky tak dělám. Poklepu Jiřímu na rameno, on už ví a jde si vyčistit zuby. Každý den se to opakuje. Jeho zmuchlanej obličej plnej obtištěnejch kloubů, jak si držel ruku pod hlavou, se na mě otočí a pak pomalu vstane a mátožným krokem odchází do koupelny. Já seberu obal od snědenejch sušenek, hodím ho do koše, otevřu na škvíru kuchyňský okno, ať větrá, a pak otřu stůl a srovnám u něj židle, aby byly všechny zasunutý a stejně daleko od sebe. Nakonec ještě jedním okem zkontroluju plotýnky, jestli nějaká nežhne, a jdu se do ložnice převlíknout. Trochu naklepu polštáře, aby byly na noc čerstvý, a když si lehám, přijde v pyžamu Jiří. Popřejem si dobrou noc a pak buď zhasnem lampičky, nebo si jeden z nás někdy ještě chvíli čte. A pak je až do rána v ložnici úplný ticho. Jiří žádama ke mně většinou hned usne, zatímco já ležím vedle něj napnutá v pozoru, nastražená jako myslivec s puškou. Ticho v uších ševelí zlomyslným šepotem a hučí, jako kdyby mi někdo držel hlavu pod vodou. Nepřestane to, dokud neusnu. Dřív jsem občas Jiřím zatřásla, zabušila mu na záda. Otevřel pak oči a koukal na mě vystrašeně jako myš. Pak se otřásl jakoby před průvanem a zahrabal se znova pod peřinu.

Jednu dobu jsem si myslela, že snad na to mám právo. Že se snažím, a tak i on by měl. Třeba jsem to tak sama pokazila. Měl bys jít možná k doktorovi, řekla jsem mu jednou, když jsme se svlíkli a nahý jen tak leželi a leželi. Po dlouhý době jsem ho zase držela kolem ramen, cítila tu polozapomenutou vůni a tohle mu zašeptala do ucha. Jemně, broukavým hlasem, skoro jak laskání jsem to tehdy řekla. Úplně potichu a rukou jsem mu přitom sátrala pod břichem. Zeptal se proč, a tak jsem se mu to snažila vysvětlit. Že je tu v ložnici každou noc úplný ticho, a ještě ani nejsme v důchodu. Mohla bych si něco koupit. Vybrali bychom to spolu, kdybys chtěl, řekla jsem. Měla jsem staženej krk. Zasmála jsem se, ale najednou nějak moc nahlas v tom tichu. Lekla jsem se svýho vlastního smíchu. Ale

nezastavilo mě to. Při představě, že už by to takhle bylo napořád a já si tejdny a roky před spaním jenom četla, mě kolem prsou chytly velký studený kovový kleště.

Nikdy jsem na to moc nebyla. Na ukazování se, na černý prádlo, na to samotný. Byla to pro mě vždycky součást něčeho většího, jako v dárkovém koši se stuhou, co jsme někdy dostávali od šéfa v práci, kde je pod celofánem vždycky pokupě káva, čokoláda a plechovka oříšků. Samo o sobě mi to bylo podobně protivný jako pití. Stejně brunátný naběhlý obličej, stejně zpocený čela potom. Mluvení, který druhý den jako by neplatilo. Taky jsem to ani jen tak samotný nezažila. Vždycky to byl někdo, kdo mi řekl, budem spolu napořád, a já mu věřila. Teprve potom jsme se svlíkli. Ale ne hned, nechtěla jsem naletět. Aby si mě někdo odškrtnul a pak se do dlaně smál. Počkala jsem vždycky pár tejdnu, a teprve když to nepřestával opakovat, došlo k tomu. Většinou u něj nebo v autě, protože tam, kde já bydlela, až do svatby vždycky s matkou, tam to nepřicházelo v úvahu. Ani by mě to nenapadlo. Zkušenosti přesto mám. Jiří nebyl zdaleka první. Já nebyla nána, která si myslí, že to s každým novým vydrží do konce života. Jde přece o to předsevzetí, o opravdovost, kterou já většinou uměla odhadnout. Že to prostě myslel se mnou vážně. A pak jsme to klidně mohli dělat při světle nebo před zrcadlem, na židli a tak. Tohle všechno jsem dovolila a i víc. Když pomalý doteky přešly do šeptání, laskání na krku a jinde a když já jsem cejtla, že si můžem ráno povídat, držet se za ruce a on necukne, když nás spolu někdo uvidí, bylo všechno možný. A já si plula jak víla v kočáru taženým labutěma někde vysoko v mracích.

S Jiřím tenhle kočár vzlítnul zřídkakdy. Většinou jsem si taky myslela na svý věci. Pod zadek jsem si dala polštář, rukama hladila známý místa a dávala pozor na prostěradlo. Marta mi říkala, že si v těchhle chvílích třeba probírala, co jí chybí v lednici a komu druhý den z práce zavolat. Měla zavřené oči a jen občas mrkla nahoru, aby se přesvědčila, že všechno jde, jak má. Že oči má pořád lesklý a pusu drží pořád našpulenou. A pak je oba přikryla peřinou a spali. A to

všechno, jak ji znám, určitě v černým prádle a se rtěnkou, co dělá mokré rty.

Asi si myslela, že na něj vyžrála. Řekla jsem jí tehdy, že je mi už jasný, proč ho nechala. Nechápatě se na mě podívala. Ale to bylo přece kvůli něčemu úplně jinému, odpověděla tenkrát dotčeně.

Podle mého každá chvíle má své náležitý myšlenky. Na koncert vážný hudby člověk taky nejde v teplákách a u nemocného nemyslí na zmrzlinu. I v době, kdy jsme s Jiřím byli spolu léta a já už podle toho, jak měl oblečený pyžamo, poznala, jestli se to ten večer chystá, jsem stejně na žádnéj nákup nebo telefonování při tom nemyslela. Pod víčkama jsem měla jenom horký sametový těla, propletený postavy. Měly jména a většina z nich i tváře. Byl to můj příběh na pokračování. Já je vedla jako loutky a oni mě za to nechávali dívat se. Schovaný v šeru tmavý místnosti, odkud nikdy nevycházel, jen ke mně, když jsem si usmyslela. To někdo z nich mi sáhnul mezi stehna, když já se zachvěla a Jiří pak přitlačil, to někdo z nich si třel svůj obličej o můj, až mi z vousů zrudla pokožka. Někdy se tam připletla tvář, kterou jsem znala. Takovou jsem vždycky odháněla. Tiskla jsem víčka k sobě a přemlouvala sama sebe, dokud se obraz nezalil mžitkama barev a těl, co nikomu nepatřily. Když to ale nešlo a já si někdy opravdu nemohla pomoci, přilítly zas labutě a se mnou na křídlech odplachtily jak za starých časů.

Možná kdyby to mezi náma s Jiřím bylo od začátku jiné, nikdy bych do té šerý místnosti nenakukovala. Ale my jsme přece byli ti dva, co se našli. Nikdo mě nenutil. Ondřej se narodil až dva roky po svatbě a mně vždycky říkali, že s takovou figurou a vlasama si můžu vybírat. Já jsem prostě se všema svýma zkušenostma věděla, že tohle je to, co chci. A ne kvůli těm nocem, co jsem nespala. Ne kvůli té slabosti v břiše a bušení srdce, kdykoli tehdy u matky v bytě zazvonil telefon. Mohli jsme spolu mluvit. Poslouchal, co říkám, ptal se mě. Já jsem mu všechno říkala. Nikdy pak už jsem takhle s nikým nemluvila. A taky na nic nenalíhal. Až pak, co já začala chodit v úzkejš blůzách a před ním si černila oči, až potom, po týdnech plnejch vycházek jsme se poprvý dotkli nahý. A pak další

procházení a svatba a pak spousta let, který někam spadly jak fotky do škvíry za postelí. Myslím, že jsem byla šťastná.

Každě měsíce jsem trochu ušetřila a koupila něco malého do bytu. Nejsem na všechny ty polštářky, skleněný zvířata, malovaný hrnky a podobný serepetičky, co je měly vždycky ženský z práce rozstrkaný po celém bytě. Dávám přednost spíš něčemu, co je potřeba, nebo věcem s nějakou setrvalejší hodnotou. Chromovanéj kávovar, víceúčelovej mixér nebo třeba opravdovej obraz. Dva doma máme. Šetřila jsem několik měsíců a pak jsme šli s Jiřím do galerie vybrat originál.

Jestli se to tak dá říct, žili jsme kulturně. I do kina, do divadla jsme zašli. Měla jsem to ráda. To šumění mezi řadama, rychlý čtení programu a podávání kukátka, který jsme měli dohromady. Vždycky jsem se dobře oblíkla a pak jsme spolu jeli tramvaj jako pár ze žurnálu. V těch chvílích jsem cítila, že je všechno, jak má být. Jiří si vyleštil boty a o přestávce jsme do sebe zavěšený kroužili chodbama a povídali si o hercích. Měl vždycky postřeh a s sebou na takový večery dost peněz, abychom si po představení mohli sednout na kávu a nemuseli se ptát, co stojí.

To jsou chvíle, co si pamatuju. Takový, co je z nich v kině film. Osvětlený krátký kousky jako střípky křemene v asfaltový cestě, co se blýskaj na slunci. Zbytek je jak dno, hluboko pod mořem. Co bylo předtím a co potom? Jako lopatou sem tam přehazovat kupu písku. Týdny a roky hladký jako sklo. Jak šplhat po skále rovný jako deska stolu. Nikdy se nedostanu nahoru, nikdy se nedozvím, co si sama nepamatuju.

A na co ty si vlastně pořád tak stěžuješ?

Někdy nevím, odkud tyhle věty mám. Jestli mi to tak Marta opravdu řekla. Ale dost z tohohle jsem jí odvyprávěla. Moc ji neznám, seznámily jsme se teprve v kurzu, ale řekla jsem jí už o sobě skoro všechno. Ne protože bychom si byly nějak blízko, ale protože bez mluvení já nemůžu přemýšlet. Když se na něco zeptám Jiřího, chvíli sedí v tichu, potom řekne krátkou větu nebo dvě tři a je v tom všechno, co mi chtěl. Máloco mu taky tyhle jeho krátký věty

dokáže vyvrátit. Já tohle neumím. Mluvím, mluvím, a teprve při tom přijdu na to, co chci vlastně říct. Ale chodit po bytě tam a zpátky a drmolit si sama pro sebe, jak by to vypadalo. Na to ještě přece nemám věk. A tak jsem si vždycky musela najít někoho, kdo by mě poslouchal.

Možná že proto jsem vlastně tak dlouho bydlela s matkou. Rozuměly jsme si a ten řád mi svědčil. Mnohem víc jsem toho stihla. Někde do noci vysedávat, na to jsem stejně nebyla. Viděla jsem to na ženských v práci. Dost z nich po práci popíjelo. Druhej den mívaly oteklý řeči a celý dopoledne si vařily kafe. Za tři, za pět let vypadaly o moc hůř než já. Nikdy bych jim to neřekla. Vždycky jsem se naopak ptala, jak se večer měly, a všechny věděly, že u mě najdou vždycky prášek na hlavu. Smála jsem se těm jejich historkám, a když jim došel cukr, mohly si osladit z mý skleničky, jak by ne, seděly jsme vedle sebe v kanceláři. Jeden stůl pod oknem, jeden stůl u dveří a dva stoly naproti sobě podél stěn. Čtyři jsme tam u nás seděly a musely jsme spolu vycházet, už ani nevím kolik let.

A rovnou z podniku pak většinou domů. Měly jsme to s matkou všechno rozdělený. Kdo nakoupí co, kdo utře prach, kdo vyvaří kapesníky. V práci na mě možná trochu koukaly, matka věděla linku, a tak často zavolala přímo na můj stůl. Ženský se mě pak ptaly, tak co, ale já často dělala, že je přes to psaní na stroji neslyším. Nerozuměly by. Já byla jediná, co bydlela doma a tehdy ještě neměla rodinu. Matka většinou chtěla vědět, v kolik přijdu, aby nemusela nic ohřívat. Jindy zase já vařila pro ni. Četla si nebo šla do knihovny prolistovat časopisy, abychom je nemusely kupovat. Zpátky byla přesně na čas. Prostřela jsem, i s ubrouskama a malou lžičkou na kompot, a pak jsme si povídaly. Dlouho jsem nevěděla, že nás na ty nedělní výlety s otcem posílala, aby mohla psát. Pracovala léta v rubrikách různých magazínů. U ní v pokoji vždycky ležel štos starejch čísel časopisu, kam matka zrovna psala. Měla dokonce několik semestrů vysoký školy a vždycky si představovala, že já ji jednou celou dokončím. I s Ondřejem měla tyhle plány. Že tu musí vydržet až do jeho promoce. Nikdy se nesmířila s tím, že žádná

nebyla. Ona musela ze školy pryč, aby se uživila. To vždycky zdůrazňovala.

Někdy takhle u večere, když jsme ještě spolu bydlely, začala o tom, jaký by to bylo mít diplom. Jak by si jí hned všichni vážili. Tenhle trn v ní vždycky byl. Nic nepomáhalo, když jsem jí pochválila článek, co zrovna napsala. Jenom mávla rukou. Ani nevím, jestli jí to bavilo. Někdy se tvářila tak, jako by jí to snad ani nebylo hodný.

A pak jsem potkala Jiřího a plno z toho, co jsem předtím říkala matce, jsem začala říkat jemu. Přivedla ho kolegyně z kanceláře, když se tehdy v práci něco slavilo. Ani se mi tam nechtělo. Koukat se, jak mizej chlebičky a všechny se natřásaj před vedoucím našeho oddělení. Vždycky jsem chodila jen na vánoční večírky. To mě bavilo. Chodit den předtím po městě a vybírat něco šikovného pro ženský, co jsem o nich věděla víc než u nich doma. Když jsem v kanceláři zůstala poslední a někdo od nich z domova volal, kde jsou, nasadila jsem pokaždý hlas ženský z ústředny a přečetla, co mi ten den napsaly na papírek. Fungovalo to takhle roky.

Jedna z těchhle ženských pak právě přivedla Jiřího. Když viděla, že se bavíme, mrkla na mě, jako že je to v pořádku, a za chvíli byla pryč. Ani se mi tehdy moc nelíbil. Měl kalhoty, co už se nenosily, a na nohou sandály s ponožkama, i když už bylo několik tejdnu vedro jako v tropech. Z lidí lilo a zákusky byly teplý. Mezi ženskýma koloval kapesník na otření tváře a mužský chodili na zádech s mokrou skvrnou. Říkala jsem si, poslední chlebiček a půjdu. A pak jsme se začali bavit. Zeptal se, co tu dělám, a tak jsem mluvila o práci. Že se mi o těch lejtrech už i zdá a že když nám dojde bělítka, začnu vždycky jako na potvoru dělat v kolonkách nejvíc chyb. Taky že už nám vedení dva měsíce slibovalo, že pošle někoho na umytí oken, protože jediný, na co se dá v kanceláři koukat, je platan na dvoře, a ten už přes tu špínu není vidět, ale jak se zdá, nikomu kromě mě to nevadí. Taky jsem mu povídala o svém stroji. Že některý písma se zasekávaj a na novou pásku vždycky musíme psát žádost. Navíc, a to je pravda, že když já psala, tak do

mýho stolu celý dopoledne pralo slunce, a místo abychom se u stolů střídaly, tak se holky složily a koupily mi kšiltovku. Asi jsem mluvila dost. Vzpomínám si, že jsem mu ještě vyprávěla o voděnkách. Plazily se nám po šanonech, nikdo nevěděl co s nima a šéf pokaždý, když k nám nakouknul, řekl, tak u vás, holky, si připadám jak v džungli.

To co mě překvapilo, bylo, že se na mě pořád díval. V ruce držel talířek s nakousnutým chlebičkem a očima sledoval můj rty. Kolem nás se otíraly ženský s krátkějma sukněma, bylo tam plno, ale on ani jednou nikam neodhlídnul. Všimla jsem si, že ženský z kanceláře po nás pokukujou a pochichtávají se. Bylo pozdě a všechny lahve už byly vypitý. Zeptal se, jestli s někým jsem. Zavrtěla jsem hlavou a on si přinesl aktovku, vyndal tlustej záznamník, z kapsy u košile propisku a napsal si můj telefonní číslo. To už začali všichni odcházet, a tak jsme šli taky. Doprovodil mě na ostrůvek, podal mi ruku a řekl, že se ozve.

Pamatuju si na tu cestu odtud tramvají domů. Bylo mi lehce jako baletce a tramvaj jako kdyby bruslila po vodě, žádný zastávky, jen jedno táhlý sklouznutí až tam, kde jsme bydlely s matkou. A přesto bych nemohla říct, že bych na něj cestou zvlášť myslela. Když si psal můj číslo, bylo to jako od prvňáka a po každým kousnutí do chlebičku si otřel pusku ubrouskem. Ze zadní kapsy kalhot mu vykukoval malej hřebínek, ale vlasy měl přitom rozčuchaný a pár mu jich leželo i na límci u košile.

Doma jsem přes matný sklo dveří matčina pokoje viděla, že si čte. Měla rozsvíceno u postele. Čekala, ale neřekla nic.

Pak zase dny, o kterých nic nevím. Vlastně jsem nejdřív doufala, že nezavolá. Bála jsem se, že by měl roztřeseněj hlas a já se za něj styděla. Taky jsem pořád viděla ženský z práce, jak se smály. Na nic se pak neptaly. A já byla přitom připravená jim to říct. Že mám pochybnosti a jestlipak to na mě celý nenarafičily.

Teprve po pár dnech se začalo něco dít. Asi protože nevolal. Alespoň podle matky. Nebud' husa, říkala. Jaký má vzdělání?

A narovnej se, když už vysedáváš u toho telefonu. Hrbatou tě chtít nebude.

Možná si lidi nejsou souzený, já nevím. Ta jiskra mezi dvěma, o který se mluví, že má přeskočit. Mně na Jiřím naráz přišlo pěkný všechno, aniž bych ho vlastně viděla. I ty kalhoty, co nikdo nenosil. I ty jeho ztuhlý pohyby, to otáčení tělem spolu s hlavou, co na mě z něj padly rozpaky. Sevřela mě úzkost, že už to nikdy neuvidím, větší s každým dnem, kdy žádnéj telefon nebyl ten od něj.

Když pak zavolal, nebylo jeho třaslavýmu hlasu skoro rozumět. Když jsem odkejšovala, že nemám nic proti tomu, abychom se viděli, řekl mi rychle místo a čas a pak zavěsil. Představila jsem si jeho nohy v sandálech s ponožkama a zas jako by ze mě všechno spadlo. A jak ho má velkýho, smály se někdy ženský v kanceláři, když si vyprávěly. Něco mě bodlo. Mně přece vždycky všechny říkaly, že si můžu vybírat.

Za pár dní jsem čekala na lavičce na nábřeží a kontrolovala si rtěnku v hodinkách pokaždý, když se někdo v dálce ukázal. Jako je to v dobřejch knížkách, co jsme si v práci půjčovaly. Nakonec přišel a moc mu to slušelo. Pak mě vzal za ruku, a to už jako kdyby spustily fanfáry. Domy a ulice se rozkejšovaly a mezi nima jeho teplá velká ruka si mě vedla. Jako bych šla se zavřenýma očima. Pamatuju si jen jeho tvář a pak svý vlastní pokukování po lidech, jestli se za náma otáčej. Říkala jsem si, že by měli za čím. Teď si říkám, jestli on si na to taky někdy vzpomíná. Jak jsme šli a on mi přidržoval sukni před větrem a jak jsme pak stáli večer pod lampou a on na ni šplhal a předváděl, jak ty lucerny dřív s tyčí zapalovali. To je už let, co jsme se takhle nesmáli. Já se snažila. Nikdy jsem to přece nechtěla vzdát.

Málo mluví, prohlásila tehdy matka, když po první návštěvě u nás odešel.

Pojď, někam půjdeme, říkála jsem mu donedávna, když už byl Ondřej z domu a my v sobotu ráno dosnídali. Vyrazili jsme třeba s mapou vlakem někam kousek za město anebo si šli prohlídnout nový nákupní centrum, co jsem ve schránce našla lístek, že se otvírá. Nakoupili jsme pár věcí, Jiří má vkus a vyzná se, a pak jsme se doma

dohadovali, kam to postavit. Od té doby to tam pak stálo a asi i stát bude. Proutěná almara na kolečkách, velké dřevěné slon, polohovací křeslo pro zdravý záda, lampa na noze, co zhasíná pomalu jako v kině. Pár dalších věcí Jiří odvezl k Ondřejovi s Marií, když se zařizovali. Sama jsem Marii přemlouvala. Ať je to někde k užítku. Beztak už jsme tam v tom s Jiřím chodili jak po pěšinách v křoví.

Od té doby, co jsem začala chodit do kurzu, už tu moc věcí nepřibýlo. I jsme něco dali pryč. Hlavně starý oblečení, který už nikdo nenosil. Nedaleko od nás je totiž sběrna. Na kurzu jsme o tom měli několik přednášek. O lpění na věcech. O tom, že zbavovat se kramů člověka uzdravuje. Cvičitelka to přirovnávala k nafukovacím křídýlkům pro neplavce. Každá vyhozená věc člověka o trochu nadlehčí. Velké věci v místnosti taky rušej energický vlny. Proudění se láme a odráží a v takové místnosti pak častěji bolí hlava. Mě někdy bolí, jenom se tam u nás probudím. Ta chvíle než otevřu oči a už vím, co uvidím. Někdy jdu spát ne z únavy, ale abych na to všechno na chvíli zapomněla. Jako bych ten celý dům nesla na zádech.

Mami, uklidni se, říká v takových chvílích Ondřej. Nech to bejt. A já nechám. Na chvíli se zastavím, řeknu, aby mě objal, a on mě na pár momentů chytne kolem ramen. Tohle je léčivější než vyhodit koš starých svetrů, to mi věřte. Musím říct, že mám v Ondřejovi přese všechno oporu. Když má svoji dobrou chvíli, vyposlechne mě a jeho připomínky v žádném případě jen tak nehodím za hlavu. Vidí věci jinak. Ale já si to z té druhé strany taky ráda prohlídnu. To mi ani nemuseli říkat v kurzu, abych věděla, jak je to užitečný. Na druhou stranu v padesáti se přeúčit nemůžu, ani kdybych chtěla. A to už je mi o pár víc. To jen na moji obranu.

Když se Ondřej seznámil s Marií, jako by k nám domů na chvíli zavanulo jaro se vším tím pučením a cvrlikáním. I Jiřímu jako by bylo radostnějc. Ondřej nám o ní vyprávěl, ještě než ji přivedl, a my s Jiřím jsme se na sebe pousmívali jako spokojení rodiče, co svý žezlo zanedlouho pyšně předaj mladýmu. I vnoučata nás myslím

hned napadly, protože podle toho, jak Ondřej žhnul, jsme věděli, že tohle je opravdu seriózní. Samozřejmě známosti měl i předtím, nebylo mu přece osmnáct, ale ty jsme vždycky právem brali na lehkou váhu. Nějak člověk zkušenosti nabrat musí. Hlavně aby někde nedrogovali v parku a dávali si pozor. To bylo tak všechno, co jsem si říkala. Holky vždycky zapluly do jeho pokoje, já je stěží znala jménem. Nocovaly jen výjimečně. Nezdálo se mi to vhodný a Jiřímu taky ne. Ale když nás Ondřej umlouval, tak jsme je nechali. Ráno byly pryč a já je často už nikdy neviděla. Nebylo mi to příjemný, ale těm představám se někdy nešlo vyhnout. Nahý tělo mého syna a takovýhle holky. Zvlášť když dělali hluk, tak to bych tloukla hlavou do zdi. A když jsme se náhodou ráno potkali, ty holky klopily oči a zdravily mě nahlas jak nahluchlou. Já věděla, ony věděly. Mezi pokojema nebylo víc než tenká stěna.

A pak najednou Ondřej začal chodit pozdě domů, ale sám. Hned jsem se začala zajímat. Vždycky na mě jen bafnul, ať ho nechám, ale pak jsem párkrát mluvila s Marií po telefonu, když Ondřej nebyl doma a nebylo ji komu předat, a obrázek jsem si udělala sama. Že to je dívka, jakou si zaslouží. A tak se to pak i zdálo.

Nikdo nezná Ondřeje víc než já, a tak jsem přesně věděla, co potřebuje. Holku, u který najde porozumění a která mu zároveň nebude viset na krku. Žádnou takovou, co k nám chodila naposledy předtím. Procvakaný uši železem, boty až po kolena, a přitom pořád červená z nějakýho pláče. Nikdy jsem ty jejich hádky neslyšela, ale koš měl Ondřej pod stolem často plnej posmrkanejch papírovejch kapesníků. Jednou jsem se dokonce v noci probudila, kouknu a za oknem její rozčepýřená hlava. Lezla za ním do pokoje po našem balkonu. Takovej mužskej, jako je Ondřej, potřebuje volnost, a to ty holky nevěděly. Klidně bych si s nima promluvila a něco jim řekla, ale právě když jsem se na to jednou chystala, Ondřej se umanul a zakázal mi s nima mluvit. Cokoli kromě pozdravení, jakýkoli otázky, nic. A druhý den jsem slyšela, jak se i s holkou smějou, když jim Jiří něco v obýváku vykládá. Kolem mě pak prošli jak přes stín a rovnou z bytu ven. Tohle mládí. Ale věděla jsem, že to přejde, že

se Ondřej tyhle všechny věci teprve učí. Že se za mě stydí, protože jsem stará a nerozumím nápisům, co maj na mikínách, mi říkat nemusel. I jemu bylo určitě nepříjemný, že k nám vodí pokaždý jinou, já to chápala. Taky je nikdy pořádně nepředstavoval. Prostě si hledal, měl na to věk. A proto když se poprvý rozmluvil o Marii, hned mi poskočilo srdce. Protože na to jsem už dlouho čekala a z telefonu věděla, že tohle jméno patří k tomu milýmu hlasu, co jsem už několikrát od něj vyřizovala zprávy.

Přišli jako pár. Seděli jsme s Jiřím za stolem a pak vešli, ona za ním, a dvěma prstama se při tom drželi. Čekali jsme je. Jiří otevřel slavnostně víno, protože kachnu, tu Ondřej předem odmítnul, a sedli jsme si kolem stolu, skoro se mi chce říct jako rodina. Hned jsme si měli o čem povídat. Marie říkala, že prodává v jedny galerii v centru a pak tak trochu pracuje v grafickém studiu. Vzpomněla jsem si na matku, že by se jí to určitě líbilo. Zaklepala jsem zespona na desku stolu, aby se jim to spolu vedlo, a pak jsme si připili na zdraví. Byla radost se na ni dívat. Skleničku držela jako dáma a na každýho, kdo mluvil, se dívala a pozorně poslouchala. Občas se s Ondřejem dotkli rukama, letmo, jako by jen omylem zavadili, ale já jsem si přesně dokázala představit, co oba cítí. Jako bych si i já při tom vzpomínala a pod kúrou týchle starý ženský, co má někdy pocit, že už tu ani dávno není, jako by se zazelenalo nový listí.

Já přišla na to, že mi často stačí jen dívat se. Jak dírou po suku pozorovat ptáky v divoký zahradě. Nemusí to být moje, stačí, když to dokážu cejtít. A pak se to ve mně rozběhne jako stroj. A přitom jen s Jiřím sedíme v bytě, a jak jdou večery a dny, do ticha zhasínáme a rozsvěcíme lampy. A přesto ve mně všechno tehdy poskakovalo.

To nemusí bejt v rodině. To nemusí bejt mezi lidma vůbec. Na kurzu říkali, že stačí třeba bleskem rozřátej strom nebo ranní slunce někde mezi kopcema, a ten pocit sám přilítne a udělá si vevnitř hnízdo. Že stačí jen chodit s rozpřáženějma rukama a s prvníma kapkama hned nevytáhnout deštník. Zažila jsem to. Ale dlouho to nikdy nevydrží. A mezi lidma jsem víc než po kopcích. Radši se

koukám na ně. Dívat se na ty úsměvy je skoro jako smát se sama. Vidět ty dotyky je skoro jak cejtít tu sálající horkost na svém vlastním těle. A tak jsem si snila se zakloněnou hlavou, a když přišli ty dva, vždycky jsem pro ně měla něco připravenýho. Nejen jídlo. Nejsem jen kuchta, co dusí mladý buchtama. Vždycky jsem věděla, na co se jich chci zeptat. A ačkoli mi Ondřej řekl, na co se ptát nemám, ještě toho plno zůstalo. To abych si to snad napsala, dělala jsem si tehdy legraci, když mi vypočítával, co nemám před Marií dělat. Ukazovat fotky, když byl Ondřej malej, dolejšat jí do hrnku, když ona sama si neřekne, vytahovat svý sukně a ptát se, jestli by se jí nehodily, když já přece jen přes boky už trochu ztloustla. Nic z toho jsem před ní nikdy neudělala. Když ne, tak ne.

Nejdřív jsem jen byla ráda, že je tak slušná a tak pěkně se k sobě chovaj, ale pak toho bylo víc a víc, co jsem si oblíbila, a ona k nám začala přicházet, i když Ondřej třeba nebyl doma. Naučila jsem ji nádivku a vždycky předem v horký vodě umejt nůž, aby cibule tak nepálila v očích, a když pak ten rok přišlo léto, vytáhly jsme si spolu na zahradu stoličky a klábosily. Bylo jí pár let přes dvacet a já se s tak mladou holkou pořádně nebavila od doby, co mi samotný bylo stejně. Předtím bych neřekla, že to vlastně jde. Zezačátku jsem jí vždycky pochválila šaty a pak jsem přemejšlela co dál. Byla milá, ale já nevěděla, o čem mladý dneska mezi sebou mluvěj, co je zajímavá. Já nechtěla být jak matka, když jsme k ní s malým Ondřejem chodili a on už se mě ve dveřích ptal, jestli zas bude řeč jen o škole. Ale pak to přišlo nějak samo. A když k večeru začali kousat komáři, jenom jsem z domu přinesla svetry a seděly jsme, třeba dokud nesprchlo. Prozradila jsem jí, že na Ondřeje se musí takticky. Že čím víc ona mu popustí, tím dřív se on sám brzo začne vracet. Že je to s ním jak s míčkem na gumičce, co se nikdy nikam neztratí, jenom si tak kolem hopká. Měla jsem chuť k tomu dodat, že ona je navíc mnohem lepší než ty všechny holky před ní, ale pak mě napadlo, že by to Ondřej asi neschválil a ona by mu to mohla povědět. Ale i tak. Musela vidět, že si mě omotala kolem prstu. A nakonec nic proti tomu. Vždycky jsem si říkala, tenhle kluk tu jednou bude pro

nějakou holku. A až se tak stane, opovaž se mu stranit. Ty špatný konce kolem sebe člověk vidí. Rodiny rozseklý podél snach a synů svezích matek, co jim nadržují. Ne ne ne. Pěkně každému podle jeho zásluh. A s Marií, zdálo se, konečně měl nějaký řád. Ona ty linky se smyčcovým klíčem a on ty noty, co vevnitř hrajou. To by k nim tak šlo, přišlo mi. Ondřej, že potřebuje malý řízení, o kterém nebude vědět, a Marie zas mužskýho, co se na každým rohu nepotká, ale když řekne, že přijde, tak aby pak taky přišel. Zvlášť když je potom rodina.

Nevím, kolik z tohohle jsem jí přímo řekla, věty se snažím vážit. Radši něco nechat stranou na potom než pak sem tam kličkovat mezi slovy, co nejdou vrátit. Protože slova už prostě takový jsou. A když se nějaký chytí drápem v hlavě, uvádět pak věci na pravou míru je někdy jak cukřit přesolený jídlo.

S Jiřím si taky dávám pozor. Na slova je jako slon. Jediný si dokáže měsíce pamatovat. Já to mám spíš jako obráběcí stroj. Mluvim, mluvím, a kolem asi spousta dřevěnejch šupin, kudrnatejch odřezků. Nech to ležet, říkám mu někdy, když mluví o tom, co se stalo. Protože on místo vzpomínek vytáhne větu jako nůž. Větu, co pro mě je utopená ve vodopádu, co už dávno vyschnul. V proudu slov, který prošuměly. Taky si léta pamatuju pár jednotlivých vět. Ale vždycky s obrazama. Jako titulky k filmu, kterému je i tak rozumět. Beze slov se na mejch vzpomínkách změní jen málo. Ale Jiří jak kdyby je měl z těch písmen poskládaný. A pak najednou se z něj vysypou jak z pytle. Ne ve velkém. Po hrstech tu a tam, jako kdyby rozhazoval slepicím. Útržky našich starejch hovorů pouští po větách jako diskdžokej. Kdy já neměla pravdu a on to už tehdy věděl. Jako kdyby mě tím někam přibíjel. Tady buď. Vidíš, jak to zase dopadlo.

Já se prostě pro věci dokážu nadchnout. Je snadný dělat chytrýho, když člověk jen v teplákách pozoruje věci kukadlem a mlčí.

Tys nevěděla, že Ondřej s nikým nevydrží? Poznamenal před nedávnem, jak kdyby u nás Marie snad ani nikdy nebyla. A já to

naše společný sezení na zahradě vidím někdy jako dneska. Chtěla jsi mít holku, to je celý. A pak se na tu první pověšíš, a když je pryč, nejde ti to do hlavy. Možná měl pravdu. Když jsem Ondřeje čekala, představovala jsem si, jak budu zaplítat copánky. Teď na to taky někdy pomyslím. Že by mě třeba v náručí podržela o trochu dýl a já jí mohla dát na rozloučenou pusu. Asi jsem si na Marii takhle trochu myslela. A když se narodil Jakub, měla jsem to za hotový. Měl tu svou postýlku a spal tu aspoň jednou v každém týdnu. Jiří se naučil se zalepovacíma plínama a v noci k němu vstával stejně jako já.

Já nevím, jestli Ondřej prostě s nikým nevydrží. Takovýhle předpovědi ani nechci poslouchat. Mně s Jiřím asi taky moc naděje nedávali. Matka sice schvalovala to jeho vzdělání, ale spíš měla myslím pocit, že už mám léta a je načase mě udat. I s tímhle zřejmě měla jiný plány. Nikdy nepřestala vzpomínat na otce. Jako filmovej herec. To mi říkala, že vždycky někdo poznamenal, kamkoli s ním přišla. Neustále jakoby opálenej a většinou mezi všema ten nejvyšší. Už ve třiceti měl dobrý místo na ministerstvu zahraničí a budoucnost, na jakou ženský špulej rty. Matku tehdy vzali, protože uměla francouzsky. Bylo to krátce po válce a oni spolu jeli v delegaci na mírovou konferenci do Francie. Ty lodičky si matka dlouho schovávala. Ubytovali je v hotelu vedle sebe a on se najednou objevil ve dveřích. Ani nezaklepal. Zrovna jsem si natáčela vlasy, říkala matka, když to vyprávěla. Chtěl se mnou probrat nějaký papíry. Pozval mě dolů do restaurace a objednal krevety a víno. Nikdy dřív ani potom jsem je už nejedla. A pak přikryl papíry, se kterýma přišel, ubrouskem a láhev posunul tak, aby nic nestínilo. Francouzky by se od vás mohly učit, zašeptal a položil svou dlaň na tu její. Tohle byla matčina věta, kterou ani v osmdesáti nezapomněla. Když jsem už dávno bydlela s rodinou a jenom k ní docházela, opakovala si ji před zrcadlem, než jsme spolu šly na procházku ven. Myslíš, že měl pravdu, ptala se a obkreslovala si při tom černou tužkou sotva zřetelný obočí.

A pak jsme s matkou, zavěšený do sebe, dvakrát obešly park a na lavičkách se zastavovaly, aby si odpočinula.

Já si už otce pamatuju v letech. Bylo mu skoro čtyřicet, když si matku vzal. V předsíni od mýho ranýho dětství visel v rámečku výstřižek z novin, kde byl. Usmíval se a stál v pozoru za někým, kdo si s někým dalším podával ruku. Ukazovala jsem to lidem, co k nám přišli na návštěvu. Podívejte, tady tenhleten.

Potom dělali na ministerstvu změny a otec odešel do továrny. Dlouhý léta pak pracoval jako soustružník a matce tu a tam vyšel článek v nějakým malým magazínu. Oblečení, co si ve Francii nakoupila, zamkla do skříně. Do kapes těch jemnejch, hebkejch šatů, co tehdy u nás nikdo nenosil, dala mýdla a takhle to tam viselo mý celý dětství a mládí. Nic se týhle vůni nepodobalo. Občas odemkla, a když se otec s matkou hádali, já se vždycky mezi ty šaty chtěla utýct schovat. Jedny mi pak nabízela do tanečních. Otec byl tehdy pryč, a tak jsem si je pro radost matce oblíkla.

Odjížděl takhle dvakrát třikrát do roka. Teprve když mi bylo šest, jsem se dozvěděla, že mám v Prešově staršího bratra. Otec mě tam pak na Vánoce brával s sebou. Vidím naše sbalený kufry v předsíni a matčiny rady, ať se chovám slušně. To bylo potom, co se v kuchyni za zavřenýma dveřma několik hodin hádali. Matčině vzlykání jsem nerozuměla. A pak otcův pevněj domlouvavej hlas v kuchyni ztichnul, oba vyšli ven a my utíkali na vlak.

S otcem jsem jako holka strávila plno času. Byl to on, kdo mi vyřezával ze dřeva stejně jako Ondřejovi. On, kdo chápal, že dřevěný kolíky můžou bejt lidi a malý kameny všechny zvířata zoologický zahrady. Matka mě vedla k pořádku a snažila se mě učit francouzsky, ale tahle řeč zůstala jen její. V policích jejího pokoje se vlnily hřbety knih, co jsem se nikdy nenaučila číst. V důchodu pak odebírala jedny francouzský noviny. Podtrhávala si články o místech, kam už se pak nikdy nevrátila.

Otec o tom nikdy nemluvil. Z továrny mi nosil součástky, a zatímco matka připravovala večeri, vysvětloval mi, která k čemu slouží.

Jiří s Ondřejem toho taky hodně dělali spolu. Koupelna byla často jak po potopě a koberec plnej hlíny. Něco si pod to dejte, říkala jsem jim. Ale Jiří jako by neslyšel.

A proč jste teda vlastně pořád spolu, zeptala se mě jednou Marta. Vlastně poprvý asi toho večera, co jsme pak pod kašnou s lahví potkaly Ondřeje. Myslím, že Jiří by to co já neudělal. Před nikým by svýho syna nezapřel. On by šel a zeptal se ho. Nevím, proč si to myslím, ale tohle je asi jedna z věcí, proč jsme pořád ještě spolu a tak už asi zůstanem. Martě jsem to nedokázala vysvětlit. Možná mi jenom schází odvaha. Nejsem jako ona. Bylo jí skoro padesát, když se znova vdávala. Na tý svatbě jsem byla. Seznámili se, když jí přišel spravit topení. Na nástěnce u ní v domě visela samolepka s jeho mobilem. Říkala, jaký to je dostat zas po třiceti letech natrhaný květiny.

Skoro každou sobotu spolu tyhle dva někam vyrážej. Není už téměř žádný pěkný město, kde by nebyli. Na neděli přespí v nějaký místní ubytovně a pokaždý v jiným městě si pak zajdou na oběd. Z těch vejletů mi stejně jako jinejm ženskejm z kurzu občas posílá pohled. Strkám je rovnou do krabice, kam dáváme papíry na sběr.

Občas zadoufám. Jako by se někdy něco ze starejch časů na krátký chvíle vracelo. Jako mlha, když na chvíli stoupne, aby zas o to mlíčnější na dlouho všechno utopila. Třeba Jiří když se někdy zeptá na něco mýho a při tom se na mě usměje. Nebo když si tohle jaro všimnul, že mi neprospívaj tulipány u branky. Jeho kytky vůbec nezajímaj. A přesto mi vystříhl z novin, kde maj levný postříky, a položil mi to na stůl. Anebo mi třeba sáhne na ruku, když mi chce něco ukázat. Něžně. A přitom by mohl říct, koukej, a vůbec se mě nedotknout.

Dřív jsem vždycky s takovýma momentama doufala. Že je to zase nějakej nověj začátek. Že to co je mezi lidma, může mít různý podoby, a přesto pořád stejně pěkný. Nečekala jsem, že by se mi z něj zas měly klepat prsty. Ani bych to nechtěla. S Martou na ty vejlety ten její taky nebude jezdit navěky. A mně by stačilo míň. Jen vědět, že nás spojuje nejen to, co už je dávno pryč.

Dost jsem se o tomhle naučila i v kurzu. Že očekávání nevycházejí a že by je člověk vlastně ani neměl mít. Že chtít po druhém, aby ladil, jen roztáčí nekonečnej kolotoč nespokojenosti. A že jak to je, je jediný možný, jen na to kouknout odjinud. Všechno že má své důvody. Já si taky někdy přijdu, že nedělám nic jiného, než že si nad nějakýma pořád lámu hlavu. Koukám jak hlavou dolů do černý studny a počítám, jak dlouho to trvá, než kámen šplouchne. Než Jiří něco řekne. Takhle jsem to dělala. Pak jak kdyby z balonu vypustili vzduch, jak kdyby bouchla pojistka, a ticho. Jestli je tohle nějaký smíření, tak jo. Ale co já vím? A ještě kdo chce, může říct, že si za to můžu sama. Že kdybych měla diplom, tak by mě bavila práce a zbytečně tolik bych nepřemejšlela. Že matka měla pravdu a já měla víc sedět nad knihama. V tomhle jsem ji neposlechla. Chtěla jsem mít své vlastní peníze. Hned. A holky, co šly od nás na školu? Jen ty podmračený, co se neuměly oblíct. Co bych tam dělala? Matka tehdy zlostně praštila knížkou, co ležela na stole, a řekla, že na tuhle chvíli si ještě mockrát vzpomenu a nebude mi při tom dobře, to že mi garantuje. Já vím, co měla na mysli. Malý rozhodnutí, co maj potom velký následky. A koukat jde jen zpátky a změnit nejde nic. Možná kdyby mě tak nenutila. Kdyby se nerozvedli s otcem a já jí to tehdy nezazlívala.

My žily pak samy spolu víc než deset let. Nikdy mě tenkrát nenapadlo, že by si matka mohla ještě někoho najít. Já brala její život už od mládí vlastně za skončenej. Když se rozvedli, bylo mi právě osmnáct. Během těch deseti let se u nás objevili dva mužský od matky z práce. Nechápala jsem, proč je zve na oběd a proč kolem toho tolik nadělá. Mužský před důchodem. Přišli mi tenkrát břichatý a nudný. Co mu říkáš, zeptala se mě pokaždý matka. To bylo v těch prvních pěti letech. Pak už nepřišel nikdo.

O tom, proč to s otcem skončilo, mi tehdy matka nic neřekla. Otec mi zavolal do práce. Mluvil se mnou jako s dospělou ženskou. Že ho mrzí, že já celý dětství musela přes dveře poslouchat jejich hádky, že matce rozumí a že se takhle dohodli. Bude to tak lepší, prohlásil, a já měla chuť ho obejmout. Nic zlého o ní neřekl, a přitom by mohl. Ta

elegantní upjatá ženská, co pořád jenom četla a s ním si začala kvůli jeho ostře řezaný tváři.

Pak jsem za ním často chodila. Matka vyzvídala. Jeho nověj malej byt byl jen jak přestavěnej pokoj, co měl doma, plnej všech těch věcí, co já si od dětství pamatovala. V tý době už byl z továrny pryč. Dělal právníka nějakýmu malýmu podniku. Uměl tři nebo čtyři jazyky a na stole mu vždycky leželo plno nový pošty. Jak se jí daří, ptal se mě, aniž by vyslovil to jméno. Nevěděla jsem co říct. Jak se matce dařilo, věděl zřídka kdy kdo jinej než ona sama. Jako větve stromu, co rostou dovnitř. Jako hlas mezi skalama, co zvenku není slyšet. Ona mi říkala, co četla za články a co o včerejšku psali v novinách. Já poslouchala a pak mluvila zas o svým. Takhle jsme se u našich večerů střídaly. Kus já, kus ona, než jídlo bylo snědený a pak se mohlo jít s čistou hlavou spát. A přesto jsem měla někdy pocit, že při tom všem mluvení mlčí jako zařezaná. Že sedím jen s její půlkou, zatímco ta druhá je někde v tunelu a já jen občas zahlídnu její oči. To když se jí tam něco zalesklo, a my přitom třeba zrovna byly zticha. Jako kdyby byla z hrbolů a já viděla jen vršky. Jak měsíc v srpku jinak zalitej tmou.

Někdy mám tenhle pocit i z Ondřeje. Že mlčet i mluvit se dá se slova stejně jako bez nich. Že co říká, není to, co by říct chtěl. Ale o tom by se přece mělo mluvit především. Pamatuju na ženský z práce, co mohly celý dopoledne mluvit o knoflíkách. Velký, malý, kde je maj a kolik stojej. Nebo o rozparku na sukni a diabetickéjch sušenkách. Když takhle spustily, došla jsem si radši na poštu nebo si něco malýho koupit na domů.

Je pryč a já si na ni vzpomenu pokaždý, když se jí nějaká na ulici podobá. Nikdo už mi nepřipomene, abych si vzala teplý rukavice, když mrzne, a nepřinese kompot do postele, když se nachladim. Tyhle drobnosti, který jsem nesnášela. Bylo mi už přes dvacet, když jsme spolu bydlely, a nikdy s tím nepřestala. A teď když si na to vzpomenu, něco mě vevnitř pokaždý zabolí. Vidím hned před sebou ty její bílý vlasy. Tři řídký lokny, a když bylo po dešti, matka se vždycky bála, aby jí natočený vlasy venku nespadly. Ty poslední

léta jsem jí ty natáčky chodila dělat. Já přišla a ona už pokaždý seděla připravená. V klíně hřeben, ručník a tři prastarý natáčky, seděla na stoličce v koupelně, na umyvadle položenou knížku v obalu z igelitového pytlíku. Kdo ví, jestli tehdy ještě něco četla. Jednu knihu s sebou po bytě takhle tahala celý měsíce. Vždycky když jsem přišla, ležela nějaká vedle ní.

Pak ke konci jí bylo špatně rozumět. Já jí přicházela vyluxovat a utřít prach a ona si za mnou posunovala židli a drmolila. Když jsem přešla do druhého pokoje, jako by si toho někdy ani nevšimla. Až pak jsem ji zas viděla, jak drobnýma postrkama posunuje štokrle za mnou. Posadila se někde blízko a pokračovala dál. Většinou to bylo něco o tom, co já řekla v těch pár přivítacích větách, když jsem přišla. Rozebírala to z různých stran, převracela sem tam. Jak batole, pokaždý znova udivený a plný těkavejch pohybů. Ztrácela slova jako malý věci děravýma kapsama a pak je zas sbírala a stavěla do vět, co se hned sypaly jak z písku a já už pak ani nepřemejšlela, co k čemu vlastně patří.

Otec byl v té době už podruhý rozvedený a dlouhý léta zase sám. Jednou jsem ho s jeho ženou potkala. O moc mladší než on. Vycházeli spolu z obchodního domu ověšený spoustou tašek. Držel ji kolem pasu a ona se smála a různě si zkoušela klobouk, co se mu ještě po straně houपालa cenovka. Nasadila ho i otcí. Plesknul ji přes zadek. Pak zahrnuli a zmizeli mi z očí.

Až teprve když já je viděla, mi to otec řekl. Že se před několika měsíci znova oženil. Nikdy se ale k němu nenastěhovala a matka se o tom nikdy nedozvěděla.

Občas se u nás otec s matkou potkali. Omylem. Když měl Ondřej narozeniny nebo o vánočním volnu. Krátkej rozhovor jak s cizím, než přijede vlak, a pak se jeden z nich rychle pakoval pryč.

Jako by matka pořád doufala a otec to věděl. Abych o tom, že je s jinou nic matce neříkala, to byl jeho nápad. A já ho poslechla. A chodila za ním a pak s ním obalovala hadrama všechny ty jeho židle a stolky, když se mu začaly dělat modřiny. On jak kdyby sešel přes noc a najednou tak dohnal matku, která stárla, jak vadnou ve

vázách květiny. Po malejch kouskách sesychala celou druhou půlku svýho života. Možná taky proto, že jsem ji častěj vidala.

U otce vždycky na stolku u telefonu plno papírků s telefonníma čísly a plastická knížka s vizitkami zažloutlá od pravidelnýho listování. Někdy mě napadalo, jak to vůbec všechno stíhá. Když jsem od něj odcházela, do ruky mi často ještě strčil dopis, co jsem ho měla cestou hodit. Matce chodily jen noviny, složenky, a když byla mladší, pozvánky na akce, co o nich potom někam psala. Párkrát jsem šla s ní. Výstava cizokrajnejch koček, ples zahrádkářskýho klubu, den dětí na nějakým náměstí. Seznámíš se s lidma, říkála. O tom to všechno je. Mít za kým jít. Udělat, aby si tě zapamatovali. Když dělala rozhovor, nesla jsem jí cestou diktafon, co byl na ni těžkej, a pak jsem se dívala, jak mezi lidma někoho loví. Proplítala se přihrbená mezi nima a já při tom zavírala oči. Chtěla mě představovat a já viděla, že ji neposlouchaj. Když jsem ji pak doprovázela domů, byla nedůtklivá a uraženě se odtahovala. Všechno jsi to zkazila, říkávala, příště už tě s sebou nevezmu.

Když měl otec pohřeb, nepřišla. Vlastně nepřišel skoro nikdo. Obeslala jsem všechny adresy, co měl ve svým tlustým, hustě popsaným diáři, a pak jsme tam seděli s jeho ženama a mým bratrem skoro sami. Jak hlášení z rádia krátkej proslov smutečního řečníka a pak rakev zajela dozadu a spustila se hudba, kterou v síni vybrali. Nikdy žádnou neposlouchal.

Jestli existuje nějaká duše, tak v tom sále s náma určitě nebyla. S otcem to celý nemělo nic společnýho. Po obřadu jsem si s jeho ženama podala ruku a bratr mě odvezl autem domů.

3.

Zkoušel jsem všechno možný a nakonec jsem zůstal u vína. Ve večerce pod náma už mě znaj. Ta malá s brejlema na mě většinou od kasy zamrká a ta tlustá se pokaždý ptá, jak se vede. Někdy říkám dobře a jindy, že je to pod psa. Co mě zrovna napadne. Moh bych si klidně hodit korunou. Tvářím se, že hledám práci. Chodím po městě a obhlížím ty nový kancelářský baráky, co jsou tam přes sklo vidět kompjútry a umělý kytky. Venku na chodníku před domem vždycky postávaj dva tři a natahujou z cigrety. Někdy si říkám, jak to dělaj, takhle si tu stát jakoby nic, a jestli taky pod stolem něco schovávaj. Jednu dvě vzadu za tiskárnou nebo v šuplíku řádku těch malejch, co je maj v každý trafice. Po každým klientovi pěkně jednu rychle na ex.

Taky občas zajdu do těch pasáží, co rostou, jak kdyby je něčím napíchlí. Jak geneticky povzbuzený samošky. Plný hudby a chladný, když je venku pařák. Někdy tam jdu, jen abych cejtil, jak je mi tohle všechno ukradený. Vycházím pak ven plnej zlosti a zas chvíli sám v sebe věřím. Mezi těma, kdo se kolem šmrdolej s vozejčkama, jsem král. Uprostřed toho chamtivýho vzrušení úplně klidnej a vědoucí jak indickej guru. A cestou domů je celej provoz města už jen takový muší bzíkáni kolem, který světu blahosklonně promíjím. To že nepracuju, se mi v těch chvílích zdá jednoznačně hodný obdivu. Ve večerce si pak něco koupím a dolejšám si až do houpavýho snění, kde se po mně nic nechce, a já se jen kolíbám v prázdným prostoru v polstrovaný houpací síti.

Někdy to ale na mě padne taky. Chodim neklidnej a lačnej a koukám po všech těch lesklejch krabíčích, co maj vevnitř tlustý buklety s návodem k použití v deseti jazycích, a rval bych to do batohu. Z regálu si pak třeba vezmu drahej sejra zatavenej v igelitu, rozmačkám ho rychle v prstech a zase ho vrátim na místo. Druhej pak strčím do kapsy a jen tak projdu mezi pokladnama. Ještě nikdy mě nechytli. Na matný obaly od knih zas občas něco reju nehtem.

Mý iniciály. Že jsem tam byl a ať je to taky vidět. Ty všechny knihy tak mít doma. Stránku po stránce bych jim trhal listy. Jako skalpovat celej nepřátelskej kmen. Ty stránky bych pak zmuchlal, papírama naplnil všechny igelitky, co mám pod dřezem, zavázal na uzly a hodil to svinstvo dolů z mostu do vody. A tak když se pak večer vracím domů, zas se stavím ve večerce a cinknu si do desky stolu sám sobě na zdraví.

Vždycky jsem nebyl takovej. Tichý dítě se spoustou nápadů, který i občas dávali za příklad. Můj svět, kterej se potom potichu rozpad. Tehdy když já se měl něčím stát, ale já chtěl být jen sám sebou, a to jsem nikdy nevěděl, jak na to.

Jako kluk jsem si dost rozuměl s otcem. Obdivoval jsem ho, jako bych někdy chtěl, abych byl Jakobovi vzorem já. Nikdy nezapomenu na tu první návštěvu u něj v práci. Nebylo mi tehdy víc než šest nebo sedm. Jeli jsme s otcem dlouho tramvají až do míst, kde jsem nikdy předtím nebyl. Všechno bylo vzrušující. Kvanta zastávek s cizíma jménama a my skoro sami v celým vagonu. Otec v saku s aktovkou na klíně seděl za mnou a komentoval, kudy projíždíme. Haly bez oken za ostnatejma drátama se táhly jak dlouhý, tichý pravěký zvířata a cihlový fabriky s rozbitejma oknama mi připadaly jak právě přepadlý bandou zlejš chlapů, co jsem je měl mezi vojáčkama po otci přesně vytipovaný. Drátěný ploty střídal vlnitej plech a tu a tam se válely starý traverzy a potrubí jak obrem nasekaný hořický trubičky. A pak už jsme ve voze zůstali jenom s otcem. Na vratech u domů jsem několikrát zahlídnul cedule s lebkama, ale jeli jsme moc rychle na to, abych je stihnul přečíst. I stromy byly jiný. Šedivý, v trsech po několika, jako ostrovy těch, kterejm bylo dovolený zůstat. Bledá tráva vedle kolejí byla plná obalů a pytlíků, který se vždycky zatočily, když my jeli kolem, a vzadu za naším drnčajícím vozem se zapínal zip. Jak kdyby tahle tenká tramvajová linka spojovala jinak nepřestupný dvě planety. Úplně jsem při tom zapomněl, že někam jedeme, a když otec vstal, že vystupujem, nechal jsem na sedačce chlebník. A pak už jsme šli jak vojáci s otcem jeden za druhým přes velkej betonovej plac

zarostlej trsama k mohutný bráně. Byl jsem hrdej, že mě otec nedrží za ruku a já jdu taky jakoby do práce, že můžu jako on pokejvat na chlapíka, co stál v bráně, ale zároveň jsem se bál.

Otec o práci doma skoro nemluvil. A když se na začátku ve škole ptali spolužáci, co rodiče dělají, někdy jsem jen řekl co matka, a pak se to snažil zahrát do autu. Pozdějc jsem se tím naopak chlubil a sám vysvětloval spolužákům těch pár věcí, co mi otec ukázal. Byl jaderným fyzikem.

Pamatuju se, že tenkrát, přes všechno velký nadšení, mě dům, kde otec pracoval, trochu zklamal. Po velkolepým průchodu dvěma branama se otec u tý třetí zapsal a pak jsme vklouzli do obyčejnýho nízkýho oprýskanýho baráku, jakejch jsme tramvají míjeli plno. Několik dveří napravo nalevo a pravoúhlý chodby. Otec pozdravil pár lidí, co nás cestou míjeli, a pak už jsme šli dolů. Po schodech se svítivě žlutejma okrajema, úzkým schodištěm se slabým osvětlením. Tam dole to otec měl. Místnost, kde byl jen on a bez ohlášení tam nikdo nemohl. Lepší než v budce na jeřábu, lepší než v majáku, lepší než všechno, co jsem do tý doby viděl. Vždycky jsem to pak chtěl vidět tak jako tehdy poprvý.

Doma jsem si to jako malej pokoušel zařídit ve sklepě taky. Vzal jsem si deku, hrnek, zubní kartáček a do sklepa natahal nějaký harampádí z kontejneru, co tehdy stál před domem. Vlastně to tenkrát tahal otec. A nad starej kočár, co ve sklepě z mýho dětství zůstal, na zeď přibil polici a pod ni postavil jedno ze svejch vyřazenejch měřidel. Velkej ciferník s čísly, který se v mejch představách hejbaly nahoru dolu tak jako u něj v práci. V malý zanedbaný místnosti, kterou procházely jak od plynovodu tlustý tři trubky. V nich se to hlavně dělo. A kolem plno menších trubek a krabic, co blikaly. Přišel jsem si jak v kosmickým autě a tajný podmorský jeskyni zároveň. V rozích na stropě byly vlhký mapy a po stěnách plno vývěsek s červenýma vykřičníkama.

Nejlepší na tom všem ale bylo, že jsem tam s otcem mohl někdy spát. On tam nocoval několikrát do měsíce, a když mě matka pustila, brával mě s sebou. Zeptej se mámy. To byla ta nejčastější

odpověď, kterou mi řekl, když jsem po něm něco chtěl. A tak jsem na něj většinou jen v pyžamu koukal, jak si bere od matky něco k jídlu do aktovky a jeho kroky po schodech dolů slábnou za zavřenými dveřma. Když mě vzal s sebou, je to to nejlepší z mého dětství, na co mám nějaký vzpomínky. V miniaturní koupelně, kterou tam otec u laboratoře měl, jsem si vyčistil zuby a pak jsme si vedle sebe natáhli spacáky. Já spal na otcově lehátku a on vedle mě na nafukovací matraci. Nedával mi před spaním pusy jako matka, ani se mě neptal, jestli mi není zima, což mi často byla, a já si představoval, že jsme na nějaký dlouhý plavbě ve strojně velkého tankeru nebo vězni, co musej ukrytý přežít měsíce jen s chlebem, co jsme měli s sebou. Do těchhle představ a tmy osvětlovaný jen blikáním několika přístrojů mi otec vysvětloval, jak se to má s částicema a kdy z hmoty už zbejvá jenom rychlost a vedro, který oni sledují, a proč je to důležitý. Věci, co si nejde představit. Jako že za hvězdama, co jsou vidět, jsou další a další a další. Já k tomu viděl výbuchy z válečných filmů, rudý roztančený ohňostroje a lidi ve skafandrech, co choděj po poušti, když už to někde bouchlo. Jakkoli otec říkal, že co dělá on, je úplně bezpečný, a to pokaždý opakoval i matce, než jsme tam večer šli, nikdy jsem si bezpečně nepřipadal, a proto jsem tam asi taky znova a znova chtěl. Bejt blízko velkejmu věcem, co něco znamenaj, mít něco, co jiný neznaj. Ty noci ve špeluňce plný trubek pak v mém životě máloco překonalo.

Teď je večer a vedle mě ležej dvě vypitý flašky. Jinak bych takhle nemluvil. Jen se sám sebe snažim dojmout, abych se moh chytout nějakýho začátku. Dětství, kdy všechno bylo pěkný. Malýho nadšenýho kluka, co je dávno mrtvej a třeba tu ani nikdy nebyl.

Ta koupelna u otce byla vždycky strašně zadělaná. Páchly tam hadry, co se sušily na topení, a já si bral kartáček radši s sebou do spacáku, než bych ho tam někam položil.

Piju, aby se mi dobře vzpomínalo. Abych si jen z budky své hlavy moh pouštět obrazy jak promítač z černý kabiny, co nikdy nevyleze z kina. Dělán si takhle ohradu a loknutíma z lahve sestřeluju to, co se snaží za mnou přelízt. Jenom to odchodit

v nějaký bublině jako školu. Mít to za sebou. Pítím si reguluju čas. Většinou chci, aby co nejrychlejc proték. Šplouchnul naráz jak voda, když se chrstne sklenicí. Nebyl tu. Ale je to jak běh v dešti. Před nějakýma kapkama uteču, ale zas vrazím do jinejch, co by jinak spadly na zem. Prospim den, ale je tu další a já bych si asi ušetřil spoustu potíží, kdybych den předtím dělal to co ostatní. Hejbal se, třikrát se najed, projel se dopravním prostředkem, šel spát, když je tma. Ale jsou i dny, který nechci projet v helmě na motorce. Nebo spíš chvíle. Momenty, který by chtěly smyčku. Závoru v čase. Labyrint, kde bych byl šťastnej, by vždycky končil nějakou z těchhle chvil. Spokojeně bych se motal mezi zdma, na jejichž druhý straně skoro nestojí za to bejt.

Matka říká, že štěstí je stav mysli. To má ze svýho kurzu. Jak koukat na život z tý lepší stránky. Nemyslím, že by se to moc lišilo od nějakých psychofarmak na uklidnění, ty mantry, který si tam v kruhu opakujou. Ale matka si prožila svý, tak jsem zticha. Sotva se vlekla. Na hlavě nic, oči jak v tunelech a ještě mi, když se dotáhla, vnucovala peníze. Musím říct, že jsem je nikdy neodmít. Ale taky by mě v životě nenapadlo si jí o ně říkat. Tak špatný to se mnou ještě není.

Pořád ještě jsou věci, co mě drže. Ty chvíle, který někdy schovaj to nepříjemný kolem jako kapuca. Momenty opravdovýho protnutí. Když se dva šípy z velký dálky ve vzduchu srazej špičkama a všechno na moment ustrne. Nemyslím na ženskou. S ní se to jen na chvíli zdá. Jak rybník, že má střed, když se do něj hodí kamenem. Já se potácel ve zmatcích, a ona říkala, seš tajemnej, a věšela se mi na rameno. Chodil jsem pozdě, a ona se ptala, který její vlastnosti mi vaděj. A když jsem pil, myslela si, že mě něco trápí, a chtěla to se mnou rozbírat. Pár těchhle hovorů mi pomohlo, aniž bych měl pocit, že věděla, o čem mluvím. Já to taky nikdy neřekl přímo. Že jsem chtěl někým bejt, a nikým nejsem a nebudu. Že každej den má na mým stole nožem svoji rejhu a jsem rád, že už mám snad skoro půlku za sebou. Je to směšný a ženský konejšení mě rozčiluje. Tak si to většina z nich totiž představuje. Že šeptání má co dělat

s porozuměním. Že správně volenejma otázkama a chápavým pokyvováním upletou řemen, kterej jim to pojistí. Tohle hlazení kamenů přes ubrus se mi protiví. Se mnou to nikdy nemělo co dělat. Úleva, za kterou jsem se styděl, když jsem ji prohlíd.

Expert na tohle byla matka. Ta si o to dokonce říkala. A teď se všichni obejmem. Třeba o Vánocích. Pod stromkem krámy zabalený v papíru, z kapra kosti a pak to přišlo. Ťukli jsme si šampaňským a pak matka řekla slavnostním hlasem, jak je šťastná, že jsme takhle spolu, obešla stůl a políbila otce na tvář. V tu chvíli se čekalo, že vstanu já a obejmu ji, což jsem taky vždycky udělal, a pak se díval na otce, jak pod stolem nohama šátrá po bačkorách, aby vstal a provedl to samý.

Naposledy, co jsem ji takhle přitisknul, bylo v nemocnici na chodbě. Seděli jsme tam všichni tři vedle sebe a čekali na její výsledky. Mlčel jsem a otec ji držel kolem ramen. Vždycky jsem si představoval, co si v těchhle chvílích lidi asi říkaj. Matka si prohlížela umatlanej ženskej časopis, co tam ležel v čekárně, a otcí pak telefonovali z práce. Někdy mu takhle volali, i když už byl v důchodu. Pokaždý pookřál. Potřásal souhlasně hlavou a rukou, co nedržel telefon, poklepával po židli. Tenkrát na chodbě ten telefon poprvý nechal jen tak zvonit do ticha.

Občas mě přepadne pocit, že celej život je jen čekání na pár důležitějch věcí. Když jsme tehdy seděli v tý čekárně, cejtil jsem, že jednu z nich jako bychom tam na těch dlaždicích měli na dosah. I přesto, že otec jen koukal před sebe, matka luštila křížovku a já si pořád dokola četl tabuli s ordinačníma hodinama vyvěšenou naproti na dveřích. Pak vyšel doktor, potřásl matce rukou a otec jí dole ve stánku v nemocničním areálu koupil dva karafiáty. Tejden nato začala matka se svýma sezeníma.

Cestou odtud se někdy u mě stavovala. Když takhle zazvonila poprvý, zrovna jsem Marii pomáhal po schodech s jednou její skříní. Kdyby neměla kam jít, prostě by nikam nešla. A já bych se asi taky choval jinak. Ale oba jsme to věděli. Že její byt je prázdněj a já jsem takovej, jakej jsem. Kdybych byl jinej, snažil bych se kvůli Jakobovi.

Starali jsme se napůl. Chlubila se s tím prej kamarádkám. Jak kdyby tohle půlení o něčem svědčilo. Jo. Jakub je to jediný, co tu asi po mně zbyde.

Když jsem něco hledal v předsíni, objevil jsem jeho oranžový rukavice, co tam Marie zapomněla. Malý palčáky na gumě schovaný pod kabátama. Hned jsem si k nim přičichnul. Byly cítit pískem z pískoviště, kam jsme chodili. Zvednul jsem telefon, chvíli podržel sluchátko, a pak ho zase položil. Kvůli Jakubovi ne.

Když jsme spolu a on něco říká o mužským, co s ním Marie teď žije, dělám, že poslouchám, ale neslyším. Občas se na něco zeptám, ale skřípu při tom zubama. Jen se takhle cvičím. Učím se být lhostejnej. Jak když si ženský trhaj chloupky na nohách. Po pár tejdnech to prej ani nebolí.

Kdybych řekl, že mám ženskou, hned by jí to bylo jasný. Možná jsem to tak měl udělat. Aby věděla, proč brečí, a my se nemuseli tolik dohadovat. Pár jsem jich měl, ale kvůli žádný z nich bych Marii nenechal. Měl jsem to oddělený jako většina mužskejch, co znám. Rychle vyřízený věci, co se nepočítaj. Využitý příležitosti. Naopak jsem pak díky tomu přišel domů milej a všechno, co chtěla, jí zařídil. Nejsem mašina. Na tomhle by se asi rozumný lidi měli domluvit. Neslídít a nezpovídat se. Stejně jsem na to většinou zas rychle zapomněl. Obličej, co se slejou, dotyky, co skoro nejsou cejtít, pak prudkej konec a rychle někam ven, na čerstvej vzduch. Tohle všechno se podle mýho moc přeceňuje. Někdy si na to celý dny ani nevzpomenu. Nezajímá mě to. To Marie byla ten, kdo pak pořád na něco čekal. Myslela si, že si lehne a já si hned začnu svlíkat trenky. Že všechno zařídím, a ještě můžu být rád. Skoro všechny ženský, co jsem zažil, byly takový. Natěšený a vlašný zároveň. Řeknou ne, a divěj se, když to člověk vezme vážně. Možná že to souvisí s pitím. Prej to stahuje cévy.

Já tímhle stejně nikdy nežil. Hodně jsem vždycky čet. A dost času prostě nedělal nic. Něco mě vždycky chytlo a pak se to zas pustilo. Klip klap, jak kolík na prádlo. Jeden čas jsem se třeba každý ráno po probuzení vyfotil. A už jsem to viděl pohromadě někde na

sněhobílejších panelech seshora nasvícený halogenkama. Stovky a tisíce malejch fotek. Vydržel jsem to asi dva měsíce. Vždycky jde o nápad. Dřív jsem nějaký míval každej den. Posílat z okna vlašťovky s chytrýma řečma, pověsit přes ulici šňůru s podprsenkama. Ale vždycky jsem si to nakonec rozmyslel. Nikdy to nebylo ono. Pořád čekám. Že to za mnou samo přijde. Jak za otcem před lety soudruzi ze Severní Koreje.

Byl jsem malej, znám to z vyprávění. Doma nám po nich zbyla lesklá kniha na špatným papíře plná reprodukcí. Sjezdy, východy slunce nad obilným lánem, pikniky pracujících v trávě a portréty rozjásanejch párů. Asi měsíc ho každej tejdén brali někam na večeri a pak tu nechali knihu, v který já si listoval, když jsem byl jako kluk nemocnej. Nikdy potom jsem takovou nikde neviděl. Strany a strany širokejšch betonovejšch bulvárů, pětiproudejšch ulic bez aut, bez lidí a bez obchodů. Tam jsem se jako malej procházel. V horečce běhal po těch dálnicích a na střechu každýho z těch zachmuřenejšch mrakodrapů si vyjel výtahem. To bylo můj město. Jednou jsem si ho udělal z papíru ve svým pokoji. Jen tichý krabice baráků a já. Matka na to vodila návštěvy.

Tehdy mě nenapadlo, že otec před ní do toho svýho kumbálu asi utíkal. Na ty noční směny se střídal s několika dalšíma, ale sám jich měl nejvíc. Alespoň podle umatlanýho papíru, co tam s propiskou na provázku visel na zdi. Jako malej jsem byl hrdej, že žádný jméno tam není zdaleka tak často jako to jeho. Někdy mě otec nechal, abych jeho příjmení do kolonky zapsal já. Jak když mě v autě nechal řídit ve slepý ulici a mně bylo teprve čtrnáct. Nebo občas večer z laboratoře odcházel a nechával mě tam samotnýho. Semhle koukej, řekl, a kdyby to začalo blikat, tak pro mě skoč. Poplácal mě po hlavě a byl pryč. Otcova laboratoř nebyla ve sklepě jediná. Hned vedle ní měl svůj kumbál chlapík, ke kterému často zaskočil. Matka ho nemohla vystát, a tak k nám nemoh a já si ho pamatuju jen v jeho věčným, nikdy neměněným šedým plášti. Jsou lidi, který se naroděj rovnou do svý podoby. Nepředstavitelný, že by kdy vypadali jinak. Že by si Josef svlíknul plášť a jel tramvají domů jako my s otcem. Že

by někdy neměl dvě brady a žlutošedý z pocený vlasy na ramena. Že by venku byli lidi, který na něj čekaj. Otec k němu chodil kouřit. Jestli byla otcova laboratoř kosmická strojovna z Vernovýho románu, Josef měl podzemní byt první kategorie. Takhle nějak si musí žít elita těch, co prej obývaj newyorský metro. V rohu laboratoře měl regulérní spořádanej obejvák. Starou televizi na bedýnkách od jablek přehozenejch dekou, odřenej divan, umakartovej stolek s rybářskýma stoličkama a na podlaze kus ustřiženýho zelenýho koberce. Bylo to útulný, a když pustil něco z rádia, jak kdyby i ty vlhký zdi měly okna a měřiče, co blikaly, si tam náhodou jen někdo složil do úschovy.

Josef tam byl pokaždý. Když jsme s otcem večer zaklepali, vytáhnul vždycky ze silonový tašky, co mu visela na věšáku, v papíru zabalenou paštiku a měkkej salám s rohlíkama. Pak mě chytil do velkejch rukou, zvednul kousek nad zem a potěžkal. Pár kalorií ti jenom prospěje. To řekl, vrazil mi rohlík, přišoupnul stoličku a dál si mě s otcem nevšímali. Schovaný v tabákový mlze vedli pak někdy do noci svý dlouhý diskuse.

Myslím, že Josef byl otcův nejlepší přítel. Matka věděla, že má vždycky přibalit i něco pro něj, nějaký rajče nebo jablko, který by si nikdy nekoupil. A otec mu občas večer nosil kafe, který jsme cestou vybrali a namleli v samošce. Když otcovi někdo z práce volal, byl to často právě Josef. Otec si pak většinou zapálil a rychle zmizel na balkon. Doma kouřit nesměl. Často ho tak ve svý hlavě vídám. Opřenýho o balkonový zábradlí. Kouká do zahrady, ale já vidim jen záda, před kterýma plápolaj záclony. Musel se tam takhle nastát tejdny. Odklepávat do věčně novejch a hned zas propálenejch kelímků. Matka čas od času vybuchla, že jí z toho páchne prádlo a že by si otec moh chodit ničit zdraví do zahrady, ale on nikdy nikam jinam než na balkon nešel.

Je to otázka vůle, říkala v těchhle chvílích. Prostě by sis měl říct, že tu další už si nezapálíš a hotovo. Na tohle otec mlčel. A za pár minut protáh bytem průvan, vrzly dveře a on zas stál za těma záclonama a díval se někam pryč.

Plno připomínek o tom, o čem nikdy nic nevěděla. Tou vůlí se matka oháněla často. Nikdy jsem přesně nevěděl, co má na mysli. Jak si může být sama sebou tak jistá. V čem ona se kdy překonala? Nemoc. Dobře. Stejně jako tolik jiných. Nikdo z nich si to nevybral. A ona byla vždycky stejná. S vlasama i bez vlasů ty samý věty, co se tak moudře tvářily. Jak ulita bez šneka, jak prázdněj vlašskej ořech z loňska, jak dubový poleno. Ten její lidovej kancelářskej rozum.

Je mi to celkem ukradený, mám svůj život. Jen když si vzpomenu na roky strávený s těma dvěma v tom jejich domě, to všechno se mi znova připomene. Už jenom ten její kout v práci, co měla. Ten metr čtvereční zdi, ke který měla přiraženej svůj stůl, byl celej oblepenej našima rodinnějma fotkama. Samozřejmě jedna svatební a jedna s povijanem, z kterýho kouká moje hlava, a pak já na základce a dvě s otcem, co jsem je kdysi na Vánoce na matčino přání vzal před stromkem. Matka v ruce drží stříbrnou vánoční kouli a ukazuje ji do objektivu. Otec tam stojí, jak kdyby mu někdo řekl, tak a tady se postav, což tak vlastně bylo. Vedle fotek pak měla na zdi nástěnku, kam si vystříhovala, jak ona říkala, zajímavosti z novin. Fotka úspěšně rozdělenejch siamskejch dvojčat, tuleně, co zachránil tonoucího, nebo nově objevenýho brouka. To byly její zájmy. Ještě jí tam pokaždý visel jinej citát, kterej si odněkud krasopisně opsala. Tyhle knížky jsme jí s otcem dávali k narozeninám. Mělo to vždycky zaručenej úspěch. Její nejoblíbenější byly Citáty o lásce a manželství a To nejlepší ze sentencí slavných o životě a smrti. Když nevěděla, něco odtud vždycky vytáhla. Bojovat s ní bylo marný. A jejím přesvědčením, že ona ví jak na to, máloco hnulo. Ještě tak když to slyšela na terapii. Ta ženská, co to vedla, u ní svého času měla autoritu jak nikdo.

Když se za mnou matka jednou zas po terapii stavovala, měla na očích černý brejle. Vždycky nosila s sebou jedny v kabelce. Říkala, že proti slunci, ale nasazovala si je nejčastěj na cestu do práce, když se předtím to ráno s otcem hádali. Hned mi bylo jasný, že si někdo dovolil jí kritizovat. Co bys, Ondřeji, řekl, kdyby se tě někdo zeptal na to, co mě zajímá, vypadlo z ní nakonec, když se posadila a brejle

posunula na holou hlavu jako nesmyslnou čelenku. Kytky, chytrý křížovky, některý dokumenty na dvojce a pak jsem vyjmenoval pár blízkých lidí.

Kdyby se teď někdo zeptal mě, jen místo kytek s křížovkami řeknu knihy s cedéčkama, a je to. Kdybych měl alespoň něco z toho jejího přesvědčení. Nevím, jak to říct. Síla, která o sobě neví, se dá těžko popsat. A navrch ani není chytrá. Jak silnej kravskej zvonec. Možná, že to bylo to, co tehdy uslyšel i otec. A před tím ostatním si prostě zacpal uši. To on uměl. Rozdělit si hlavu na boxy. Příkyvování matce většinou stačilo. O to, o čem on doopravdy přemýšlel, se myslím nikdy pořádně nezajímala. Když to nebylo o ní nebo o mně, o babičce nebo o Marii, jako by to za ten zájem ani nestálo. Tam se zastavila a dál nikdy nešla. Celej svět si zamknula do těch několika lidí. A ještě by k tomu určitě přidala nějakou svoji sentenci. O světě v kapce vody a lidech, co jsou jí drahý, tak o co jinýho se starat. Bylo to neprůstřelný a otci to určitě muselo lízt na nervy jako mně.

Jestli má ženský něco společnýho, tak je to tohle. Nezájem o věci, co se jich bezprostředně netýkaj. To slepičí valení tý svý malý kuličky, kterou si bráněj. Já, můj mužskej a můj děti. Za tenhle trojúhelník většina z nich jen tak nakukuje, aniž by jim to moc říkalo, a pak mluvěj o bohatým vnitřním životě. Nechci bejt nespravedlivej, tohle já prostě odpozoroval. Třeba jsem jenom neměl štěstí.

Marie byla taky taková. Přese všechno že já ji miloval a i teď chvílema se to vrací. Když je tma, prší a já jsem opilej.

Někdy se pak ráno druhej den ani nehnu z postele. Prostě nevstanu. Rána jsou nejhorskí. A za oknama ulice plná vos.

Jen si udělám kafe a pod peřinou ho piju. Na povlečení přibejvaj bledě hnědý kola a vedle postele stojí několik starejch hrnků s černým spodkem. Přitáhnu si peřinu až k nosu a přemejšlím o tom, co bych mohl dělat. Pozoruju svou ruku, jak bere nějakou z knih, co mi ležej u postele. Pár hodin si čtu a pak ji zas ta stejná ruka položí zpátky na místo. Na koberci tančej stíny a nad nima se v pruzích

leskle mihotaj hejna prachu. Skáču očima po hřbetech v polici a čtu si názvy všech těch knih, co jsem přečetl i ne. Na stole špinavej talíř se zbytkem včerejších špaget, na kterej přilítává první dopolední moucha. Jak ona se v těch chvílích cejtím slabej. Že bych se ani nenatáh pro sluchátko, kdyby někdo zazvonil. Většina lidí, co znám, stejně nezavolá. Dávaj si v tuhle hodinu svý sobotní ranní pivo v nějakým z nedalekejšch podniků. Místa i lidi, co k nim patří, ze sebe vysypu jedna dvě. Nina, co sem přijela z Gruzie a všechny svý peníze posílá synovi, co studuje v Londýně, Václav, co bije svoji ženskou a pak brečí s hlavou v dlaních, Sofie, co dá každému, kdo koupí flašku, a Michal, kterej věří, že on je pro ni ten pravej.

Když nepříjdu, málokdo z nich si toho všimne. Když přijdu, znova mi do detailu vyložej svůj příběh. Každěj má jeden takovej, co donekonečna omílá. Ty rána znám. Nad barákama se ploužej bledý růžový trhance a já někde s někým, koho jsem den předtím ani neznal, po celonočním mluvení cejtím se lehkej jako pták. Jako bych protrhnul papírem vylepený okno do zlatomodrého mořského pobřeží. Voda plná lastur křehkejšch jak vánoční pečivo se houpe sem tam ve věčně nasáklým pruhu písku. Mokrej písek, co gumuje všechny otisky. Jako bych si promnul oči do sněhový pláně a všechno z krystalků se blejskalo. V těch chvílích jenom stačí nechat si větrem čechrat vlasy. Svět schovanej po truhlách se otvírá jak skály na velkej pátek. A pak se neurvale a v momentě to okno zavře. Jako když ženská za přepážkou o pět minut přetáhla. Ryc. Je po všem. Jdu domů a v hlavě mám díru, jak když v ulici kopou krumpáčema plyn.

Donekonečna se to opakuje. Vrací se mi pocit, že vidím nějakou cestu, po který bych se chtěl vydat. Něco na mě mává. Vždycky mi hned poskočí srdce. Vždycky znova. A pak je to pryč. Jak rychlej letadlovej zoom, co z města šmahem zaostří na jedinej kámen. Jeden další přidělenej den. Zástup, kterej začíná i končí v rozmlženým oparu. A já čekám, až se zase rozjasní. Možná je to rodinný. U nás tak trochu každěj čekal na něco.

Otec nepochybně na to, až ho konečně povýšej. V tý svý špeluňce byl, co si ho pamatuju, a nikdy nikde jinde. On a Josef, zatímco v dalších dvou kamrlíčích se střídaly tváře často mnohem mladší než on. Dyl tam zůstala jenom jedna ženská. Ten obličej už si nedokážu vybavit. Jen ty jemný ruce, co byly cejtit dezinfekcí a párkrát mě pohladily po hlavě. A ten smích. Polohlasitej a tlumenej. Taky mívala noční. Smáli se, když já už měl usínat. Pak se za ní zaklaply dveře a zmizela někde v horních patrech, kam si otce nikdy nezavolali. Otec mi to jen popisoval. Lidi, co nechoděj v zašlejš pláštích, ale v dobře stráženejš sakách, chodby svítící čistotou a kanceláře plný slunce. Takový lidi jsme u otce v práci nikdy nepotkali. Vlastně zřídkakdy kohokoli jinýho než tři vrátný v branách za sebou a dole Josefa. Matka se otce na to povýšení svýho času pořád vypytařovala. Vlastně dost z hovorů v mým dětství, co oni vedli, bylo o tom. Sama vystřídala práci několikrát. Podobnej kout se stolem v různéjš kancelářích. Myslim, že o to, co dělala v těch různéjš podnikách, jí nikdy pořádně nešlo. Nikdy nedělala nic, co by jí bavilo. Jako by jí to ani nenapadlo. Počítám, že málokterý z těch ženskejch, se kterýma seděla, vůbec takhle přemejšlely. Hlavně brzo odejít, aby nemusela stát frontu. A neudělat si problém. V diáři měla pečlivě zakroužkovaný, kdo kdy má narozeniny, a takovejš vždycky koupila kytku. Po práci přehodila stroj prachovkou a v tu ránu jí myslim celej ten den vypad z hlavy. Tahle ženská čekala na jiný věci.

Vždycky říkala, že důležitěj je dobře rozvrženejš čas. O víkendech, co já si pamatuju, běhala po bytě jako veverka. V dřezu opláchla pár talířů, zobla si z pytlíku čokoládovej bonbon, posunula ubrus, zavolala kamarádce, umyla sporák, prolisovala pár stránek nedělní přílohy, naklepla polštáře na gauči a takhle celej den až do večera. Mozek jak z lískovýho ořechu. A vždycky si našla něco dalšího. Vyměnit vodu ve váze, utřít prach pod kytka na skřini, podívat se, jestli za postel nezapadly nůžky na nehty. Aby se stroj nezasek, když by na chvíli vypnuli čudlík.

Dělám to podobně, jenom jinak. Počítám z okna lidi v černejch kabátech, poslouchám přes zeď cizí hovory a jak bůček konzumuju písma. A přesto něčeho se držim. Zpocenýho chytu na stěně, braillovejch turistickejch značek. Alespoň jsem tenhle pocit dlouho měl. Dokud jsem si moh říkat za rok, za dva, za pět, a pořád to bylo míň než třicet. Dokud na mě ze záložek knih a katalogů nezačaly koukat mladší tváře. Dokud já měl pocit, že jen plavu na druhěj břeh, kde to teprve celý začne. Možná jsem to v půlce nechal bejt. Nebo si jen celou dobu na dece něco se zavřenejma očima představoval.

Marie mi vyčítala, že jsem sobeckej. Ale jinak to přece nejde, když má člověk nějaký cíle. Nezbejvá než těm druhejm jen vykolíkovat něco po stranách. Místo, co zbylo. A tam je držet, ať si třeba křičej. Marie si asi myslela, že může bejt pro mě to nejdůležitější. Že když bude dost dobrá, tak já se nechám přesvědčit a spolu budem lepit sladký hnízdo. A já jak šlahouny ji cejtil, že mě obeplítá. Jak břechťan, co drolí zeď. Přitom jsem jí to všechno předem otevřeně řek. Že jí dítě samotný na krku nenechám a spolu si taky občas někam vyrazíme. To všechno jsem dodržel a ona všechno odsouhlasila. A druhěj den mě znova pánvičkou bouchla do hlavy. Že prej aby se mi rozsvítilo. A pak utíkala do pokoje, asi brečet. To co si pro mě představovala, byl dvorek mezi mrakodrapama. Stejně jsem pak za ní často šel. Vzal jsem si její hlavu do klína a mezi prstama si nechal proklouzávat ty medový dlouhý vlasy. Průrva, přes kterou jsme vždycky rychle hodili prkno. Asi to jde takhle dělat donekonečna. Usmiřování plný zas na chvíli jiskřivýho sexu mě vlastně bavilo. Jenže pak znova její nároky. Jak seznam na nákup. Přitom já po ní nechtěl skoro nic. Jen nechtít bejt to, čím se nikdy nemohla stát.

Když jsem byl mladší, myslel jsem si, že to najdu na dalekejš cestách. Sbalil jsem si pár věcí a jen tak chodil po horách nebo si koupil lístek na nějakěj dlouhej vlak. Hovory s neznámejma mě vždycky bavily. Na chodbičce mezi vagonama, kde se kouřilo, jsem vždycky během pár hodin našel někoho, kdo mě za pozorný uši u sebe nechal přespat. Města, kde mě nikdo neznal, mi přišly očistný

jak mentolový bonbony. Jako když se zamíchá lžičkou v hrnku, jak ledoborec, když si za velkého skřípění razí cestu zamrzlejma pláněma. Zas jsem vevnitř cejtíl semínka něčeho, co jsem měl pocit, byl já sám. Na takovejch cestách jsem ani nemusel pít. Svět byl jinej a lepší sám od sebe. Stačilo bejt daleko a opuštěnej, a hned jsem cejtíl, jak velký mám možnosti a kolik toho ve mně je. Co to všechno vlastně dejchám, slyším i vidim současně a jak barvy, vůně a zvuky dělaj jeden společnej čarodějnej rambajz. Věci jak hindský princezny dostaly závoje a já je chtěl všechny odkrejšvat a líbat. Tehdy mi samota dávala moc. Plná opojnosti a drahokamů, co se zjevujou odhodlanejm a silnejm. Loď, kterou jsem řídil a nechal se jí unášet.

A pak to přestalo působit. Jak vykázaněj z chrámu jsem si přišel. Se slepeckou holí mezi haraburdím. Věci jako by na pokyn zhasly, barvy stekly pryč a ze zvuků zůstal jen lomoz bez melodie, ať jsem byl, kde jsem byl. Místo křídel, co mi půjčovala, spadla samota jako klec. Jsem příkrčenej. Dokud venku něco neblíkne, nemá vůbec cenu se hejbat. Potáčet se mezi šedivinou a zmáčknutej v ulicích dejchat výdechy cizích lidí. A tak nevytáhnu paty celý tejdny. Zatažený závěsy, aby mě falešný světlo nemátlo, a co nejmíň pohybu je základ. Počítám si kroky. Někdy je to jenom jedna nebo dvě stovky denně. A stejně jako bych tahal cement. Někdy neuzvednu ani konvici s kafem. Leju to pak rovnou z vařiče do malejch hrnků. Jeden, dva, tři naráz za sebou a jsem fit. Můžu si sednout, opřít si hlavu o zeď a poslouchat dunění v mém mozku. Jsem pak ve svý vlastní hlavě jako pod železničním mostem. Rachocení nekonečnej nákladních vagonů je pokřikem mejch dlouhejch večerů. Tohle taky tlumim pitím. Jako bych pak znova nacházel něco z toho, co jsem zažíval na cestách. Ty chvíle krátkýho ustrnutí uprostřed divokýho reje. Uprostřed věcí, co jsou jak škeble s perlama uvnitř, jak oči na křídlech ptáků, jak vějíř otevřený knihy, co má stránky bez čísel. Když se dočkám, za těchhle pár momentů to stojí. Jak horolezec, co jenom sklouznu, zase se držím svýho lana. Nitě, co někde tuším, pořád tam pro mě vlajou ve větru.

Tohle není pro každého. Já ale odmala chodil po praporečkách, který jiný neviděli. Zahlídl jsem kdysi dávno něco skulinou, a od té chvíle se tam rvu. Někdo si možná myslí, že prostě sedím doma na zadku, ale to je lež. Nepochopení těch, co se narodili bez očí, a závist ostatních, co tušej stejně jako já, ale nemaj dost síly, a tak to vzdávaj předem. Tohle chce totiž odhodlání. Zavřít lejstra do šuplíku, nechat mastný hrnce v dřezu a kopat do těch dveří dovnitř, dokud se samy neotevrou. Nenechat se zastavit a jak bagrem odklidit všechno, co stojí v cestě.

Když jsem to několikrát zkoušel s prací a nikde mě nevzali, tohle jsem si vždycky zopakoval. Že ne já, ale oni o něco přicházej. Ostatně komu to jde jak po másle, sám si stlouká rakev. Já si klidně nechám odpojit telefon, pokud to někomu udělá radost. Topit taky nemusím, kabátů mám plnej věšák. Jestli je tohle to, o co někomu jde, prosím. A kdo se chce koukat skrz prsty, ať se kouká. Když se narodil Jakub, Marie se mě ptala, jestli bych to nemohl mít jako nějakýho koníčka. Drcla jemně svým čelem do mého, jako to dělá jemu, a přitiskla se ke mně břichem. Chytil jsem ji za ramena a pořádně jí zatřás, až vykřikla.

Než se Jakub narodil, v leccems z tohohle mi rozuměla. Dokonce říkala, že to cejtí podobně. Že peníze pro ni nikdy nebyly to hlavní a mě má ráda, jakej jsem i se všema těma nápadama. A pak šup šup, a co bylo pak, já tušil už předem, že přijde. Přestala vidět. To, o čem jsme si spolu povídali dlouhý měsíce. Ty rozmlžený okraje, kde se rozpíjej barvy. Odložila to jak rozsedy brejle a byla nervózní pokaždý, když jsem o tom začal. A já přitom nechtěl, abychom si na ohni z parket opíkali sojový placky. Já nebyl proti jejím novejm šatům ani tý skříni plný kabelek. A s tím nutkáním jít pryč jsem se pral poctivě, bojoval jsem jak lev a dost se mi vedlo o tom nevědět.

A ona na mě místo toho jak kdyby z kabelky vytáhla dámskej revolver. To s Jakubem v náručí poprvý odcházela. Za pár dní byla zas s brekem zpátky, ale co mi předtím řekla, se tím nemohlo smazat. Tys nikdy neměl s nikým bejt. Tohle slovo od slova do mé tváře, která ji chtěla na cestu políbit.

A přitom jestli někdo opravdu stojí o lidi, tak jsem to já. Málokdo si vyslech tolik lidskejch osudů, málokdo viděl zevnitř tolik zaplivanejch vagonů a z autobusovejch oken tolik vesnic, co ani nejsou na mapě. Já roky v létě nedělal nic jinýho, než se někam kodrcal. A za mnou navíc tyhle lidi chodili sami, protože člověk ochotnej naslouchat se pozná. Otvírali se jak tvrdý poupata a já s nima hodiny seděl a pak třeba i něco poradil, když chtěli.

Vadilo jí, že si nic nedělám z jejího pláče. Samotnému mi nebylo jasný, odkud se v ní tolik slz bere. Já mám pro leccos pochopení, ale stejný taky očekávám od jinejch. Někdo brečí, jinej zas chce bejt sám. Oba dělaj jen to, co musej. To jediný, co věděj, že se v tu chvíli dělat dá. A stejně jsem jí pak, když se vrátila, objal, vzal si její dlaně do svejch, jako by se nic nestalo, a zas trpělivě vysvětloval. I jsme si to sepsali na kus papíru. Co dělat, když já chci někdy večer bloumat ulicema a ona zas nebejt doma sama. Jakuba jsme hodili k matce a Marie si šla za kamarádkama. Šlo to. Já chtěl. Chtěl, než mě to celý unavilo.

Ten konec dává myslím většina za vinu mně. Tak si to lidi vždycky říkaj. Ženská zapláče a z mužskýho je v tu ránu trapič. Matka si ji taky oblíbila a myslím, že i matka můj matky, i když u ty si nikdo s ničím nemohl bejt jistej. Občas jsem se za ní zastavil. Bydlela ve velkým bytě, z kterýho postupně všichni utekli. Vidím ji chodit po těch místnostech. Lomila rukama, že nemá kam dát knihy. Byly všude. Jak tlustý krajty táhly se jich nad sebou plný police. Vždycky měla nějakou rozečtenou. Jiný než matčiny. Jiný než otcovy naučný. Knihy, který jsem vždycky chtěl číst. Když mi bylo dvanáct třináct a přišli jsme ji s matkou navštívit, rychle před odchodem, když už se loučily v předsíni, jsem k těm policím běžel. Ani jsem nestíhal číst ty názvy. Z tý spousty se mi dělaly mžitky a už v botech a ve svetru celej jsem se hned zpotil. Sáhnul jsem vždycky rychle po něčem, co nebylo francouzsky a bylo to dost tenký, aby se mi to vešlo pod svetr. Samosebou se na to brzy přišlo.

Knihy mi pak začala dávat sama. Ty nejlepší. Tlustý romány, který podle jména všichni znaj, ale málokdo je dočet do konce. Jen

projít tím vším, než mi to půjčila. Počkat, než vyjmenuje všechny vydání, překladatele a v datech celej autorův životopis, mě otravovalo. Bez toho ale žádnou knihu ze svý kostnatý ruky nedala. Bylo to její všechno. Nic moc jinýho asi ani nikdy neměla. Ženská, který říkat babička je směšný. Sama to neměla ráda, a já když jí občas poslal pohled ze svejch cest, psal jsem jenom její jméno. Tenhle titul byl pro jiný. Matky rodičů mejch spolužáků, co pekly bábovky a pletly ponožky. Tahle stařena pro kynutý těsto nikdy žádnou slabost neměla. Myslím, že ani pro mě ne. Ty vzdělávací přednášky si prostě jenom nemohla odpustit. Mluvila vestoje, opřená o stůl, do svejch šlachovitejch prstů. Knihu položenou vedle, sáhnout jsem si na ni nemoh, až když mi ji sama podala. Každou pečlivě zabalila do novin a obal si opřela někam na viditelný místo. Ženská, na kterou moje matka nikdy neměla. A přesto jsem k ní vlastně nechodil rád. Na stole vždycky nachystaná bílá káva a koupenej koláček, kterej jsem před ní musel sníst. Sama přede mnou nejedla a v lednici u ní nikdy kromě másla nic nebylo. Mám před sebou ty její vyčítavý oči. Že jsem přišel, že jím, že si беру knihu a že zas jdu pryč. Když jsem odcházel, chodila mě doprovázet až dolů k dveřím na ulici. V dlouhým vyrudlým županu, kterej si na tuhle cestu odjakživa oblíkala, mlčky jela vedle mě výtahem a před dveřma mi pak podala ruku. Ke konci už mi byla sotva po ramena a její studená ruka byla drobná jak ptačí křídlo. Jeden z těch lidí, co jsem chtěl v životě poznat, a asi se mi to nepovedlo. Někdy jsme spolu trochu mluvili. Po částech jak natrhaný odstavce z ní občas něco vypadlo i o ní samý. Vždycky roztála, když přišla řeč na její mladý léta. Na těch pár let, kdy budoucnost vypadala jako dálnice ke slunci. Dva tři roky, který živily ty všechny další jak malej kelímek dlouhou bledou kytku. Všichni z týhle rodinný větve se dožili aspoň osmdesáti. S čistou hlavou zavřený v tělech, co se pomalu sesouvaly jak vesnický chalupy. Rok od roku byla menší a zarputilejší. A zároveň jako by se teprve v těch posledních letech začala přede mnou nějak osmělovat. Stoupla si na stoličku a recitovala dlouhý pasáže všelijakejch knih. Jednu skončila a druhou zas hned navázala. Rád

jsem to poslouchal. Kvůli těm ráznějším gestům rukama, který to doprovázely a připomínaly dirigenta. A kvůli něčemu, co jsem mezi náma v těchhle chvílích cítil. To, co se někdy zableskne i mezi cizíma. Blížkost, kterou ani jeden z nich vlastně nechtěl.

Blížkost, co neměla nic společného s tělem a nějakou dobu vydržela, jsem zažil asi jen jednou. Říkalo se mu Tony a chodili jsme tehdy spolu všichni celý jaro do parku. S Tonym jsme se řízli do zápěstí a jak z brakovýho westernu si nad našima spojenejma rukama přísahali přátelství. Všechno to tehdy ved. Šli jsme, kam řek, tam pili a za roh chodili s holkama. Doma jsem pak ještě v noci často něco načmáral na papír a druhej den to nad svíčkou spálil. Pokojem lítaly černý oharky a já s jistotou čekal velký věci. S Tonym jsme je všechny probírali. S čím je dobrý začít a který knihy o tom zasvěceně mluvej. Každěj jsme si pletli svou síť a čekali, až bude co do ní lapit. Někam jsme spěchali. Jedli rychle, spali rychle, rychle měnili holky. Ty měsíce mám rozmazaný. Je to pár let zpátky, na pohled jsem se skoro nezměnil. Hej, mladej. Ještě na mě občas takhle někdo hodně starej zavolá. Ani nevím, kde ti všichni jsou. Tony odjel před šesti rokama do Španělska a už se nevrátil. Počítám, že tam skončil v nějaký jeskyni a celý dny vyvalenej na slunci chrastí rumba koulema.

Já jsem tehdy odjet nemoh. Slíbil jsem prodat věci, co zbyly v babiččině bytě, krámy, se kterejma nikdo nevěděl co. Do bazaru jsem odvez nábytek a pak jsem seděl nad papírama, nad fotkama, z kterejch já s ní chtěl udělat album. Já si starý ženy vždycky představoval jako moudrý kroniky. Celý natěšený, aby v nich člověk listoval a seškraboval nánosy ze starejch rodinnejch historií jako korunou šedej proužek stíracího losu. Tahle ženská ale mluvila jen pro sebe, do svý hlavy zase zpátky. Já myslel, že se přede mnou otevře dlaň s vráskama a já budu odzírát jak ze stromovejch letokruhů, co bylo. Ale tyhle dlaně byly v pěstích, události dovnitř skrčený jako kaštaný zvenku s bodlinama. Stejně z těch stovek starejch fotek stačí schovat dvě tři. Takhle vypadala jako mladá a takhle jako stará. Hotovo.

Papíry, co měla v šuplících, byly barevný podle let. Od zahnědlejších po světle žlutý jako stupnice. Dost z nich už nešlo přečíst, ale co. Pohledy, který byly nudný, už když přišly do schránky. A pak tisíce účtů, papírů s poznámkama a strohejších dopisů z různých nakladatelství. Žádný svazek psaní od neznámýho, nic takovýho. K nenalezení asi u kohokoli z týchle rodiny. Moc spořádaná na něco takovýho.

Do těch babiččinejších odmítnutejších textů jsem nahlídl. Tam jsem čekal, že bude. Dejchat mezi stránkama, když tady jí nikdo nepřál, jak říkala. Že se konečně prolomím dovnitř. Tam, kde to venku přiškrcený je rozvinutý jako vzácnej koberec. Přečetl jsem to do poslední stránky a zavázal do pytle. Mám to od tý doby ve skříni. Chtěl bych to vyhodit, ale nemůžu. Ty její malý prsty mě držež za zápěstí.

Před měsícem slavili otec s matkou třicetiletý výročí. Matka dostala lux s korálema, otec od ní novej dvouřadovej oblek a sjeli se příbuzný, který jsem už dlouhý léta neviděl. Mezi všema těma gratulacema se tam o tom mluvilo. Že by se to nemělo nechat jen tak ležet v nějakým pytli. Následoval hromadnej přípitek na babiččinu počest a pak se matka dala do zkoušení luxu.

V poslední době vypadaj s otcem jako sehranej pár. Nemyslim před lidma. Když já k nim čas od času přijdu, tak to vidím. To jsou věci, který se špatně simulujou. A přede mnou není důvod. Já slyšel jejich handrkování stovky. Jako by každej přesně věděl, kde je jeho místo, a nad tím měl taky pečlivej dohled. Nejde o utírání nádobí a vyměňování žárovek. Spíš že si neskáčou do řeči a jsou na sebe vlídný. Nerad bych měl někoho z nich na krku, a tak jsem rád, že se opíraj jeden o druhýho. Kdo je toho schopnej, měl by asi takhle nějak skončit. Nemyslim papuče a prachovku, ale umět bejt hospodářem svýho místa. Jak pastýř ovečky hlídat si svý povinnosti. Takový přirovnání by se matce určitě líbily. Tancovat spolu tenhle malej tanec, a nešlapat si při něm na nohy.

Někdy mám pocit, že jsem ty babiččiny texty jenom špatně četl, že Marii bych měl zavolat zpátky, protože nikoho lepšího už

nenajdu, a že najít si jakoukoli práci by nemuselo bejt špatný. Jako dřevěnejma mečema bojujou ve mně vojska a šeptaj hlasy.

A pak to zase vidim. Marii v pláči a přepážkama oddělený kóje s kompjútrama a říkám si, nenech se zlákat, ještě jim všem ukážeš.

Petra Hůlová
Přes matný sklo

Edice E-knihovna
Redakce Slávka Járová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 21. 4. 2017

ISBN 978-80-7532-779-6 (pdf)